

Resultat- och balansräkning med noter samt finansieringsanalys

(Anm. Siffrorna i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt).

Resultaträkning

mnkr	Not	2004-08-31	2003-08-31
Verksamhetens intäkter	1	4 894,8	4 739,0
Jämförelsestörande intäkter	2	11,5	0,0
Verksamhetens kostnader	3	-21 989,1	-21 056,5
Jämförelsestörande kostnader	4	-159,7	-46,4
Avskrivningar	5	-273,4	-258,8
Verksamhetens nettokostnader		-17 515,8	-16 622,7
Skatteintäkter	6	14 264,3	14 111,8
Generella statsbidrag	7	1 982,7	1 874,9
Finansiella intäkter	8	1 738,8	2 623,2
Finansiella kostnader	9	-746,4	-1 324,0
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto		-276,4	663,1
Ianspråktaga avsättningar	10	133,9	136,8
Avsättningar	10	-22,5	-7,4
Årets resultat		-165,0	792,5

Finansieringsanalys

mnkr	Not	2004-08-31	2003-08-31
Likvida medel vid årets början		14,7	167,1
Tillförda medel			
Årets resultat		-165,0	792,5
Justeringar för ej likvidpåverkande poster			
Avskrivningar som belastar detta resultat		269,6	258,7
Nedskrivningar som belastar detta resultat		3,8	0,1
Netto vid försäljning av anläggningstillgångar		6,9	46,4
Övriga avsättningar, netto		-111,5	-121,2
Övriga ej likvidpåverkande poster		-5,1	42,4
Summa		-1,3	1 019,0
Förändring rörelsekapital (exkl likvida medel)			
Ökning (-) eller minskning (+) av varulager		1,0	1,1
Ökning (-) eller minskning (+) av pågående arbeten		-2,7	-4,0
Ökning (-) eller minskning (+) av kortfristiga fordringar		344,4	3 098,6
Minskning (-) eller ökning (+) av kortfristiga skulder		1 526,1	-5 406,3
Summa		1 868,9	-2 310,6
Nettoinvesteringar			
Investeringar i aktier och andelar		-33,4	-4,2
Investeringar i övriga anläggningstillgångar		-1 317,5	-1 185,0
Erhållen likvid vid försäljning av anläggningstillgångar		1 719,8	102,0
Summa		368,9	-1 087,3
Återstår efter investeringar		2 236,5	-2 378,9
Finansiering			
Ökning (-) eller minskning (+) av långfristiga fordringar		2 495,0	-1 592,9
Minskning (-) eller ökning (+) av långfristiga skulder			
och avsättningar		-4 732,2	3 819,1
Summa		-2 237,2	2 226,2
Förändring av likvida medel		-0,7	-152,6
Likvida medel vid årets slut		14,0	14,5

Balansräkning

mnkr	Not	2004-08-31	2003-08-31
TILLGÅNGAR			
Materiella anläggningstillgångar			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	11	36 605,7	36 836,2
Maskiner och inventarier	12	269,2	200,6
Pågående ny-, till- och ombyggnader	13	559,7	888,4
Summa materiella anläggningstillgångar		37 434,6	37 925,1
Finansiella anläggningstillgångar			
Aktier och andelar	14	3 706,1	3 680,0
Långfristiga fordringar	15	16 506,7	18 151,9
Placeringar i obligationer	16	205,5	1 227,3
Summa finansiella anläggningstillgångar		20 418,3	23 059,2
Summa anläggningstillgångar		57 852,9	60 984,3
Omsättningstillgångar			
Tomträttsmark	17	124,6	200,0
Varulager och pågående arbete	18	14,8	17,2
Kortfristiga fordringar	19	3 150,1	3 608,8
Kortfristig utlåning	20	11 954,4	9 211,0
Kortfristiga placeringar	21	48,8	2 517,1
Kassa och bank	22	14,0	14,5
Summa omsättningstillgångar		15 306,8	15 568,7
SUMMA TILLGÅNGAR		73 159,7	76 553,0

EGET KAPITAL OCH SKULDER

mnkr	Not	2004-08-31	2003-08-31
Eget kapital			
Eget kapital vid årets början		47 164,2	47 159,0
Förändring av eget kapital enligt resultaträkningen		-165,0	792,5
Summa eget kapital	23	46 999,2	47 951,6
Avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	24	1 149,2	1 631,7
Övriga avsättningar	25	4 897,2	4 779,3
Summa avsättningar		6 046,4	6 411,0
Långfristiga skulder			
Obligationslån	26	803,4	1 758,6
Reverslån	27	5 666,3	8 629,0
Övriga långfristiga skulder	28	268,7	33,8
Summa långfristiga skulder		6 738,4	10 421,3
Kortfristiga skulder			
Kortfristiga skulder	29	4 515,0	4 302,9
Kortfristiga lån	30	8 284,9	6 821,6
Stadens semesterlöneskuld m m	31	575,7	644,6
Summa kortfristiga skulder		13 375,7	11 769,1
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		73 159,7	76 553,0
Ansvars- och borgensförbindelser	32	3 971,9	4 166,1
Stadens pensionsskuld	33	9 143,8	8 866,4
Derivatinstrument	34	12 262,2	19 734,7

Noter till resultaträkningen**Not 1 Verksamhetens intäkter**

I verksamhetens intäkter har interna poster mellan förvaltningarna eliminerats.

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Taxor , avgifter m m	2 323,6	2 142,7
Hyror, tomträttsavgälder	1 788,6	1 802,5
Statsbidrag	771,0	787,1
EU-bidrag	11,7	6,8
Verksamhetens intäkter	4 894,8	4 739,0

Not 2 Jämförelsestörande intäkter

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Realisationsvinster vid försäljningar	11,5	0,0
Summa jämförelsestörande intäkter	11,5	0,0

Not 3 Verksamhetens kostnader

I verksamhetens kostnader har interna poster mellan förvaltningarna eliminerats.

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Material och köpta tjänster m m	-4 027,8	-4 150,2
Bostadstillägg, sociala bidrag och andra understöd (varav ekonomiskt bistånd)	-1 316,2 [-755,1]	-1 199,2 [-640,6]
Entreprenader och köp av verksamhet exkl husbyggnads-, anläggnings- och reparationsentreprenader	-5 274,6	-5 055,3
Löner	-7 549,4	-7 138,1
Lönebikostnader	-2 831,4	-2 670,7
Pensionskostnader	-748,7	-639,5
Övriga personalkostnader	-241,0	-203,4
Verksamhetens kostnader	-21 989,1	-21 056,5

Not 4 Jämförelsestörande kostnader

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Realisationsresultat vid försäljningar	-18,4	-46,4
Kompetensfonden, (disposition av eget kapital)	-139,3	0,0
Stadsdelsförnyelse	-2,0	
Summa jämförelsestörande kostnader	-159,7	-46,4

Not 5 Avskrivningar

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Planenliga avskrivningar	-269,6	-258,7
Nedskrivningar	-3,8	-0,1
Summa avskrivningar	-273,4	-258,8

Not 6 Skatteintäkter

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Årets preliminära skatteintäkter	17 268,5	17 104,5
Kostnadsutjämning	878,3	904,4
Slutavräkning	-158,5	-205,4
Inkomstskatt enligt 1999:648	49,7	48,9
Summa skatteintäkter	18 038,0	17 852,5
Avgår: Inkomstutjämning	-3 773,7	-3 740,7
Summa skatteintäkter	14 264,3	14 111,8

Not 7 Generella statsbidrag

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Generella statsbidrag inkl införandeavdrag	1 885,0	1 943,0
Särskilt bidrag	0,0	0,0
Mellankommunal utjämning	97,6	-68,1
Mervärdeskatt, kommunavgift	0,0	0,0
Mervärdeskatt, statsbidrag	0,0	0,0
Summa generella statsbidrag	1 982,7	1 874,9

Not 8 Finansiella intäkter

Aktieutdelningen avser utdelning från de kommunala bolagen. Under posten övriga finansiella intäkter redovisas bland annat borgensintäkter från de kommunala bostadsbolagen.

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Aktieutdelning	601,0	852,0
Långfristiga räntor	1 015,2	1 603,4
Kortfristiga räntor	105,8	150,0
Övriga finansiella intäkter	16,8	17,8
Summa finansiella intäkter	1 738,8	2 623,2

Not 9 Finansiella kostnader

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Långfristiga räntor	-703,6	-1 292,1
Kortfristiga räntor	-33,6	-18,7
Övriga finansiella kostnader	-9,2	-13,3
Ränta på pensionsskuld	0,0	0,0
Summa finansiella kostnader	-746,4	-1 324,0

Not 10 Avsättningar

Mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Årets avsättningar		
Renhållningsnämnden	-22,5	-6,2
Begravningsavgifter	0,0	-1,2
Summa årets avsättningar	-22,5	-7,4

Ianspråktaga avsättningar från föregående år

Boende äldre och funktionshindrade	81,1	111,7
Begravningsavgifter	6,1	0,0
Bostadsanpassningsbidrag	15,0	9,5
Omstruktureringskostnader	1,0	0,0
Ventilationskostnader skola	2,6	15,6
Utbyggnad förskola	28,2	0,0

Summa ianspråktaga avsättningar från föreg år	133,9	136,8
--	--------------	--------------

Netto avsättningar/ianspråktaga avsättningar	111,4	129,4
---	--------------	--------------

Noter till balansräkningen

I stadens balansräkning bruttoredovisas fordringar och skulder gentemot stadens egna bolag.

Not 11 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Mark, byggnader och tekniska anläggningar 1/1	37 218,8	36 201,5
Köp	923,2	857,1
Uppskrivningar	0,0	0,0
Omklassificering*	400,2	54,0
Försäljningar	-1701,2	-52,2
Avskrivningar	-231,5	-224,2
Nedskrivningar	-3,8	-0,1
Omklassificering*	0,0	0,0
Mark, byggnader- och tekniska anläggningar	36 605,7	36 836,2

**Denna post avser färdigställda investeringar som överförts från posten "Pågående arbeten" till "Mark, byggnader och tekniska anläggningar".

Not 12 Maskiner och inventarier

Mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Maskiner och inventarier 1/1	258,0	216,9
Köp	49,3	33,5
Omklassificering*	0,0	-14,2
Försäljningar	0,0	-1,1
Avskrivningar	-38,1	-34,5
Nedskrivningar	0,0	0,0
Maskiner och inventarier	269,2	200,6

*Denna post avser färdigställda investeringar som överförts från posten "Pågående arbeten" till "Maskiner och inventarier".

Not 13 Pågående ny-, till- och ombyggnader

Mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Pågående ny-, till- och ombyggnader 1/1	614,9	650,1
Köp	345,0	294,4
Omklassificering*	-400,2	-56,1
Pågående ny-, till- och ombyggnad	559,7	888,4

*Denna post avser färdigställda investeringar som överförts från posten "Pågående arbeten" till posten "Mark, byggnader och tekniska anläggningar" (not 11) samt "Maskiner och inventarier" (not 12).

Not 14 Aktier och andelar

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Aktier och andelar 1/1	3 693,0	3 675,8
Köp av aktier	0,0	0,0
Köp av bostadsrätter	33,4	4,3
Uppskrivningar	0,0	0,0
Nedskrivningar	-0,7	0,0
Aktieförsäljningar	-19,3	0,0
Försäljning av bostadsrätter	-0,4	-0,1
Aktier och andelar	3 706,1	3 680,0

Aktier i dotterbolag/koncernföretag 2004-08-31

Bolag	Aktiekapital (tkr)	Ägarandel (%)	Bokfört värde (tkr)
Stockholms Stadshus AB*	2 850 000	100,00%	3 483 582,0
Fastighets AB Normalm	1 000	100,00%	1 000,0
Mässfästigheter i Stockholm AB*	20 000	50,40%	10 880,0
AB Familjebostäder*	750 000	9,00%	4 950,0
AB Stockholmshem*	882 000	9,00%	5 670,0
AB Stadsholmen	5 000	9,00%	449,8
AB Svenska Bostäder*	1 519 000	5,65%	6 300,0
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)	50 000	9,00%	4 500,0
Stockholm Vatten AB	125 000	7,00%	8 750,0
Stockholms Hamn AB*	50 000	9,00%	4 500,0
Stockholms Stads Parkerings AB*	20 000	9,00%	1 350,0
Stockholms Stadsteater AB	1 250	3,60%	45,0
Stockholm år 2004 AB	500	100,00%	514,0
Euro Info Center Stockholm AB	102	33,30%	34,0
Svenska Teknologföreningen Fastighet AB	562	100,00%	562,0
Stockholm Terminal AB	1 000	20,00%	200,0
AB Fortum Värme Holding	1 000	49,90%	800,0
Summa aktier i koncernföretag/dotterbolag	6 276 414		3 534 086,8

*Koncern

Aktier i övriga företag 2004-08-31

	Aktiekapital (tkr)	Ägarandel (%)	Bokfört värde (tkr)
SÖRAB	8 000,0	5,00%	400,0
AB Servi-Data (depositionsbevis)	0,0	0,00%	0,1
Summa aktier i övriga företag	8 000,0		400,1

Not 15 Långfristiga fordringar

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Långfristiga fordringar 1/1	18 075,5	16 664,1
Nyutlåning	3 118,2	994,0
Återläggning av föregående års omklassificering	3 983,6	4 766,1
Influtna amorteringar	-2 383,3	-670,9
Upp-/nedskrivningar	0,0	0,0
Omklassificering*	-6 287,3	-3 601,4
Värdereglering av värdepapper och långfristiga fordringar	0,0	0,0
Långfristiga fordringar	16 506,7	18 151,9

*Omklassificering avser fordringar som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa fordringar har omförts till kortfristig utlåning.

Låntagare

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Utlåning till koncernbolag	16 098,7	16 048,8
Övriga	408,1	2 103,0
Summa långfristiga fordringar	16 506,7	18 151,9

Not 16 Placeringar i obligationer

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Innehav 1/1	1 131,7	1 122,2
Köp	0,0	916,0
Periodisering under- och överkurser	-2,3	-11,0
Återläggning av föregående års omklassificering	1 306,9	2 708,3
Försäljningar	-2 228,5	-1 508,2
Omklassificering*	-2,3	-2 000,0
Obligationer	205,5	1 227,3

* Omklassificering avser fordringar som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa fordringar har omförts till kortfristig utlåning

Not 17 Tomträttsmark

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Småhustomträttsmark	124,6	200,0
Summa småhustomträttsmark	124,6	200,0

Not 18 Varulager och pågående arbete

Förrådet värderas till det lägsta värdet av anskaffningspris och verkligt värde.

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Varulager	6,9	6,7
Pågående arbeten	7,9	10,5
Summa varulager och pågående arbeten	14,8	17,2

Not 19 Kortfristiga fordringar

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Skatte-/momsfordringar	-56,3	-47,7
Statsbidragsfordringar	105,1	87,2
Övriga kortfristiga fordringar	922,4	809,9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 889,4	2 473,1
Kundfordringar	289,5	286,3
Summa kortfristiga fordringar	3 150,1	3 608,8

Not 20 Kortfristiga utlåning

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Kortfristig utlåning	5 714,0	3 587,4
varav utlåning till majoritetsägda bolag	[3 587,4]	[3 587,4]
Kortfristig del av långfristiga fordringar*	6 240,4	5 623,6
varav utlåning till majoritetsägda bolag	[3 617,1]	[3 617,1]
Summa kortfristig utlåning	11 954,4	9 211,0

*Avser långfristiga fordringar av som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa fordringar har omförts till kortfristig utlåning.

Not 21 Kortfristiga placeringar

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Obligationer och andra värdepapper	0,0	2 480,2
Kompetenskonto	48,8	36,9
Summa kortfristiga placeringar	48,8	2 517,1

Not 22 Kassa och bank

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Förskottskassor	13,0	14,3
Kassa, bank- och postgiro	1,0	0,2
Summa kassa och bank	14,0	14,5

Not 23 Eget kapital

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Eget kapital 1/1	47 164,2	47 159,0
Förändring av eget kapital enligt resultaträkningen	-165,0	792,5
<i>varav disposition av föregående års förändring</i>	<i>[1 788,6]</i>	
Eget kapital	46 999,2	47 951,6

Not 24 Pensioner och liknande förpliktelser

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Avsatta pensioner 1/1	1 788,8	1 623,5
Årets förändring	-639,6	8,2
Summa avsatt till pensioner	1 149,2	1 631,7

Not 25 mnkr	Övriga avsättningar	2004-08-31	2003-08-31
Omstruktureringskostnader			
	Ingående balans	5,0	49,7
	lanspråktaget	-1,0	0,0
	Årets avsättning	0,0	0,0
	Utgående balans	4,0	49,7
Boende äldre, funktionshindrade och psykiskt funktionshindrade			
	Ingående balans	705,9	744,4
	lanspråktaget	-81,1	-111,7
	Årets avsättning	0,0	0,0
	Utgående balans	624,8	632,7
Renhållningsnämnden			
	Ingående balans	33,8	29,1
	lanspråktaget	0,0	0,0
	Årets avsättning	22,5	6,2
	Utgående balans	56,2	35,3
Begravningsavgifter			
	Ingående balans	51,4	48,5
	lanspråktaget	-6,1	0,0
	Årets avsättning	0,0	1,2
	Utgående balans	45,3	49,7
Infrastrukturella avgifter			
	Ingående balans	2 590,0	2 300,0
	lanspråktaget	0,0	0,0
	Årets avsättning	0,0	0,0
	Utgående balans	2 590,0	2 300,0
Bostadsanpassningsbidrag			
	Ingående balans	37,0	37,0
	lanspråktaget	-15,0	0,0
	Årets avsättning	0,0	0,0
	Utgående balans	22,0	37,0
Barnomsorgsutbyggnad			
	Ingående balans	158,2	200,0
	lanspråktaget	-28,2	-9,5
	Årets avsättning	0,0	0,0
	Utgående balans	130,0	190,5
Miljöåtgärder			
	Ingående balans	1 100,0	1 000,0
	lanspråktaget	0,0	0,0
	Årets avsättning	0,0	0,0
	Utgående balans	1 100,0	1 000,0

Pensionskostnader

Ingående balans	134,7	300,0
Ianspråktaget	0,0	0,0
Årets avsättning	0,0	0,0
Utgående balans	134,7	300,0

Ventilationskostnad skolor

Ingående balans	192,7	200,0
Ianspråktaget	-2,6	-15,6
Årets avsättning	0,0	0,0
Utgående balans	190,1	184,4

Summa ingående balans	5 008,7	4 908,6
Summa Ianspråktaget	-133,9	-136,8
Summa årets avsättningar	22,5	7,4
Summa utgående balans	4 897,2	4 779,3

Not 26 Obligationslån

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Obligationslåneskuld 1/1	1 239,1	1 958,2
Nyupplåning	0,0	0,0
Periodisering av över- och underkurser	0,3	0,4
Kurskorrigering	0,0	0,0
Överföring från utländska reverslån	0,0	0,0
Återläggning av föregående års omklassificering	719,7	308,9
Amorteringar	-200,0	0,0
Omklassificering*	-955,7	-508,9
Obligationslåneskuld	803,4	1 758,6

*Omklassificering avser skulder som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa skulder har omförts till kortfristiga lån.

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Utländska obligationslån	203,4	1 158,8
Svenska obligationslån	599,9	599,8
Summa obligationslån	803,4	1 758,6

Not 27 Reverslån

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Reverslåneskuld 1/1	9 200,1	4 482,9
Nyupplåning	1 321,0	0,0
Överföring till utländska obligationslån	0,0	0,0
Återläggning av föregående års omklassificering	1 348,9	9 647,8
Amorteringar	-104,4	-553,4
Omklassificering*	-6 099,3	-4 948,2
Reverslåneskuld	5 666,3	8 629,0

*Omklassificering avser skulder som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa skulder har omförts till kortfristiga lån.

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Utländska reverslån	0,0	0,0
Svenska reverslån	530,3	579,0
Upplåning från majoritetsägda bolag	5 136,0	8 050,0
Summa reverslån	5 666,3	8 629,0

Not 28 Övriga långfristiga skulder

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Förmedlade medel	0,6	0,6
Skuldfonder	26,5	33,2
Skuld för pensioner	0,0	0,0
Övriga långfristiga skulder	241,6	0,0
Omklassificering statliga lån	0,0	0,0
Summa övriga långfristiga skulder	268,7	33,8

Not 29 Kortfristiga skulder

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	3 128,6	2 847,1
Skatteskulder/moms	105,3	90,9
Leverantörsskulder	886,1	1 002,0
Förmedlade medel	3,6	3,5
Deponerade medel	3,1	2,6
Skuldfonder	0,0	0,6
Personalskatter	301,3	289,4
Övrigt	86,9	66,8
Summa kortfristiga skulder	4 515,0	4 302,9

Not 30 Kortfristiga lån

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Utnyttjad kredit i koncernkontot, stads-kassan	90,9	814,4
Upplåning från majoritetsägda bolag	1 139,0	550,0
Kortfristig del av långfristiga lån*	7 055,0	5 457,2
<i>varav upplåning från majoritetsägda bolag</i>	<i>[6 050,0]</i>	<i>[4 800,0]</i>
Utnyttjad kredit övriga kreditinstitut	0,0	0,0
Kortfristig del av långfristiga lån*	0,0	0,0
Skuld Sthlms Stadshus, försäljn Birka Energi	0,0	0,0
Summa kortfristiga lån	8 284,9	6 821,6

*Avser andelen långfristiga lån som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa skulder har omförts till kortfristiga lån.

Not 31 Stadens skuld för semesterlöner och okompenserad övertid

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Ingående skuld 1/1	577,9	644,6
Varav semesterlöner	527,5	592,2
Varav okompenserad övertid	50,3	52,4
Förändring semesterlöneskuld	-1,5	0,0
Förändring arb.giv.avg avs semesterlöneskuld	-0,5	0,0
Förändring okompenserad övertid	-0,1	0,0
Förändring arb.giv.avg avs okompenserad övertid	0,0	0,0
Utgående skuld	575,7	644,6
Varav semesterlöner	526,4	0,0
Varav okompenserad övertid	49,3	0,0

Not 32 Ansvars- och borgensförbindelser

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Stadens majoritetsägda bolag		
Borgen för lån	979,4	1 206,8
Pensionsutfästelser	1015,5	968,1
Ansvarsförbindelse Globen	0,0	15,0
Summa	1994,9	2 189,9
Övriga juridiska/privat- personer		
Borgen för lån	1907,4	1 896,7
Pensionsutfästelser	53,3	55,6
Kommunalt förlustansvar för småhus	16,4	23,9
Summa	1977,0	1 976,2
Summa ansvars- och borgensförbindelser	3971,9	4 166,1

Not 33 Stadens pensionsförpliktelse

Stadens pensionsförpliktelser enligt beräkningar gjorda av Statens Löne- och Pensionsverk.

mnkr	2004-08-31	2003-08-31
Skuld 1/1	9 143,8	8 866,4
Förändring av tidigare intjänade pensioner	0,0	0,0
Pensionsskuld*	9 143,8	8 866,4

Not 34	Derivatinstrument				
Kr	Nominellt värde, tillgångar	Nominellt värde, skulder	Netto	Marknadsvärde, netto	
Valutaswappar	1 231 210 616,72	-1 153 000 000,00	78 210 616,72	90 727 706,36	
Ränteswappar	11 031 000 000,00	-11 031 000 000,00	0,00	-14 552 210,08	
Summa 31/8	12 262 210 616,72	-12 184 000 000,00	78 210 616,72	76 175 496,28	

Stadens nämnder
Kommunstyrelsen

**Bilaga till Uppföljning av budget 2004 – Tertiärrapport 2 –
Delårsbokslut per den 31 augusti 2004 med helårsprognos
jämfört med budget**

**Tidsplan för nämndernas arbete 2005 med bokslut och verksamhets-
berättelse, uppföljning av budget, budgetunderlag samt verksamhets-
plan**

Kommunstyrelsen beslutar om tidsplan för det kommande året för nämndernas arbete med bokslut och verksamhetsberättelse, uppföljning av budget, budgetunderlag samt verksamhetsberättelse.

Bokslut och verksamhetsberättelse för 2004

Uppföljning av budget 2005

Underlag till budget för 2006 med beräkningar för 2007 och 2008

Budget/verksamhetsplan för 2005.

Nämnderna skall planera sina nämndsammanträden det kommande året för behandling av nämnda ärenden i enlighet med den beslutade tidsplanen.

För att underlätta för nämnderna att planera sina sammanträden har stadsledningskontoret gjort ett förslag till tidsplan med utgångspunkt från nu kända förhållanden. Förslaget till tidsplan utsänds till nämnderna under hand och kommer att behandlas av kommunstyrelsen i samband med tertiärrapport 2 (bifogas).

Anders Carstorp
Budgetchef

Inger Johansson Kjaerboe
Redovisningschef

SID 2 (3)

Tidsplan för nämndernas arbete 2005 med bokslut och verksamhetsberättelse, uppföljning av budget, budgetunderlag samt verksamhetsplan

<i>Månad/dag</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Ärende/aktivitet</i>
19 januari onsdag	Förvaltning till SLK	Förvaltningarnas bokslut för 2004
4 februari fredag	Förvaltning till SLK	Förvaltningarnas verksamhetsberättelse 2004
16 februari onsdag	Förvaltning till SLK	Förvaltningarnas underlag till budget för 2006 med beräkningar för 2007 och 2008
18 februari fredag	Nämndbeslut till SLK	Bokslut och verksamhetsberättelse för 2004
3 mars torsdag	Nämndbeslut till SLK	Nämndernas underlag till budget för 2006 med beräkningar för 2007 och 2008
13 maj fredag 23 maj måndag	Förvaltning till SLK Nämndbeslut till SLK och Revisionskontoret	Delårsrapport samt tertialrapport 1 per den 30 april med prognos för 2005
16 september fredag 23 september fredag	Förvaltning till SLK Nämndbeslut till SLK och Revisionskontoret	Delårsrapport samt tertialrapport 2 per den 31 augusti med prognos för 2005
9 december fredag 30 december fredag	Förvaltning till SLK Nämndbeslut till SLK	Nämndernas budget/verksamhetsplan 2006

SID 3 (3)

De förvaltningar som har investeringsplan skall inkomma med underlag till månadsrapport till stadsledningskontoret enligt följande. Nämndbeslut fordras inte.

Månad/dag	Ansvarig	Ärende/aktivitet
4 februari fredag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 31 januari
4 mars fredag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 28 februari
5 april tisdag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 31 mars
6 maj fredag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 30 april
6 juni måndag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 31 maj
5 augusti fredag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 30 juni och 31 juli
5 september måndag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 31 augusti
4 oktober tisdag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 30 september
4 november fredag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 31 oktober
5 december måndag	Förvaltning med investeringsplan till SLK	Månadsrapport per den 30 november

Förvaltningschefen har ordet

Stadsdelsnämnderna

Bromma stadsdelsnämnd

Det beräknade resultatet för 2004 är en förlust på 5,2 mnkr. Det är i stort sett samma resultat som vi räknade med i den förra tertialrapporten. Det är inte heller några drastiska förändringar om man tittar på de olika verksamhetsområdena. Hela underskottet återfinns inom individ- och familjeomsorgen som har ett underskott på drygt 14 mnkr varav hälften avser socialbidrag.

Övriga verksamheter beräknas i stort gå ihop eller redovisa överskott. Omsorgen om funktionshindrade beräknar ett överskott på drygt 5 mnkr och äldreomsorgen på 2 mnkr. I båda fallen kan överskotten ses som en nödvändig anpassning till kommande års budget. Allt färre äldre pensionärer leder till att vi får mindre pengar i budgeten under kommande år. Ett delvis nytt resursfördelningssystem för omsorgen om funktionshindrade innebär att vi troligen får 6 mnkr mindre nästa år.

Resultatenheterna räknar med att överföra drygt 18 mnkr i överskott till 2005. En viss försiktighet präglar sannolikt prognoserna så överskottet blir troligen något högre. De allra flesta resultatenheterna har en stabil ekonomi med överskott. Den resultatenhet som hade sämst ekonomi har avvecklats. Det finns dock några resultatenheter som räknar med smärre underskott där det finns anledning att vidta ytterligare åtgärder. Några enheter använder också hela eller större delen av överskottet från tidigare år, vilket innebär att deras kostnadsläge är högt, inte minst jämfört med de ekonomiska resurser de troligen kommer att erhålla nästa år.

Grupperna inom förskolan har nu under hösten anpassats till de lägre nivåer som nämnden har fastställt. Under våren kommer det alltid nödvändigt att skriva in fler barn i barngrupperna för att klara garantin.

Sjukfrånvaron har sjunkit något vilket är glädjande. Den är dock fortfarande mycket hög vilket är djupt oroande av flera skäl, inte minst med tanke på det ökade finansieringsansvar som vi får för sjukskrivna från nästa år. Vi har 7 resultatenheter där andelen sjukskrivna överstiger 15 %. Dessa enheter kommer nästa år att drabbas av väsentligt högre kostnader.

Vi försöker givetvis göra allt som är möjligt för att komma till rätta med underskott som vi nu redovisar. Vår huvudsakliga kraft går dock nu till att fundera över hur vi ska kunna effektivisera verksamheten för att kunna upprätthålla kvaliteten nästa år med lägre resurser.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Förvaltningen kommer under året att i huvudsak uppfylla de generella åtagandena. Verksamheterna följer de mål som beslutats i verksamhetsplanen. Det ekonomiska läget inom förvaltningen är allvarligt och innebär ökade krav på medarbetarna. Mycket kraft har ägnats åt effektiviserings- och omstruktureringsåtgärder för att få

budgetbalans och samtidigt upprätthålla god kvalitet. Detta ställer höga krav på samverkan och dialog mellan alla parter.

Stadsdelsförvaltningens underskott finns till största delen inom äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade, barn med behov av särskilt stöd, socialpsykiatri samt ekonomiskt bistånd. Trots att många verksamheter genomfört kraftfulla åtgärder återstår ändå ett underskott, vilket till viss del beror på kostnader för övertalighet bland personalen.

För att förbättra utfallet inom ekonomiskt bistånd samverkar förvaltningen med andra stadsdelsförvaltningar i två projekt som finansierats av kompetensfonden. Projekten handlar om att arbeta intensivt för att förebygga att ungdomar hamnar i bidragsberoende respektive att hitta verkningsfulla åtgärder för att arbetslösa ska kunna försörja sig genom arbete.

Inför kommande år måste organisationen bli än bättre i arbetet med effektivisering. Nya tänkesätt och kreativitet behövs i alla delar av organisationen.

En positiv signal är att insatserna för att minska sjukfrånvaron har resulterat i att frånvaron minskat. Trots detta är sjukfrånvaron fortfarande för hög inom vissa enheter. Cheferna har därför fått i uppdrag att till den 15 oktober presentera ytterligare förslag och idéer om hur arbetet kan göras ännu mer framgångsrikt.

Slutligen bör uppmärksammas att Agenda 21-arbetet i Dalen och Östberga har gett ett gott resultat.

Farsta stadsdelsnämnd

Prognosen visar på ett utfall för året på ett underskott om 15,5 mnkr varav anslag 2 visar ett underskott om 10,2 mnkr. Jämfört med tertialrapport 1 har kostnaderna för försörjningsstöd ökat medan anslag 1 är relativt oförändrat.

Kostnaderna inom Individ och Familjeomsorgens barn och ungdoms verksamhet är liksom i tertialrapport 1 ett fortsatt prognosticerat underskott. Äldreomsorgen har haft ökade köp av särskilda boenden. Handikappomsorgens prestationer har minskat samtidigt som insatser som t ex sjukhem ökat och därmed försämrat det prognosticerade resultatet.

Efter ytterligare besparingar som finns med i detta ärende så är bedömningen att anslag 1 för året kommer visa på ett balanserat resultat.

Åtgärder vidtas för att minska kostnaderna inom anslag 2 men bedömningen är att ett underskott kommer kvarstå för försörjningsstöd. Fler sökanden har tillkommit under sommaren, främst studeranden som ej fått sommarjobb. I augusti har kostnaderna och antal hushåll åter minskat. Prognosen är därmed fortfarande relativt osäker.

Inom arbetet med försörjningsstöd fortsätter förändringsarbetet under hösten. Dels sker under september en förändring i organisation och ledning inom försörjningsstödet dels har en genomgång av arbetssätt gjorts för att öka både stöd till och krav på de sökanden. Nya rutiner har tagits fram till stöd för handläggarna. Sam-

verkan med arbetsförmedling och försäkringskassan ska fortsätta förbättrats och utvecklas bl.a. i olika projekt med stöd av kompetensfonden och stadsdelsförnyelsen. Prognosen var i tertialrapport 1 ett underskott om 8,4 mnkr. Med hänsyn till de ökade kostnaderna under sommaren har nu prognosen höjts till 10 mnkr. I prognosen inräknas vissa effekter av de åtgärder som vidtas.

Viktiga händelser under perioden/ året som har varit väsentliga inom nämndens verksamhetsområde samt viktiga utvecklingstendenser som bedöms påverka nämndens verksamhet för det närmaste året

I kulturförvaltningens skrift "Unga Stockholm – en inventering av den öppna verksamheten i Stockholms stadsdelar" lyfts Farsta stadsdelsförvaltnings fritidsverksamhet fram som ett gott exempel i staden. Fritidsgårdarna och parklekarna i Farsta får fina omdömen vilket är mycket glädjande. Även kulturverksamheten har under året utvecklats positivt. Inom samtliga verksamheter bedöms att de åtaganden som gjorts kommer att uppfyllas under året.

Flera stora projekt med stöd av medel från kompetensfonden har startat eller håller på att starta i Farsta. Några exempel; "Farsta Skolan", som är ett kompetensutvecklingsprojekt för förskollärare och lärare inom förskola/ skola i samverkan med Lärarhögskolan. "Hökarängens närvårdscentral", som är en samverkansprojekt med landstinget, där hemtjänst och landstingets närvård för äldre och funktionshindrade samordnas och samlokaliseras. "Arbetsforum", som är ett projekt där arbetslösa får stöd till arbete och sysselsättning, "Kompetens sydost" där utbildning av arbetslösa kommer att ske. I del 2 av tertialrapport 2 finns en mer fullständig projekt genomgång.

Sex av nio resultatenheter inom skola/ förskola visar ett positivt eller balanserat resultat. Ambitionen är att redan under 2004 skapa ett resultat som bidrar till budgethållning 2005. Ett bekymmer för flera av skolorna är minskande elevantal. Dels minskar elevunderlaget, dels väljer föräldrar andra alternativ. Färre elever ger med nödvändighet behov att ställa om organisation på skolorna. Sköndals-skolan har i och med invigning av Sköndalshallen nu fått tillgång till egna gymnastiklokaler efter att ha varit utan detta i flera år. Detta är mycket positivt.

Inför 2005 står förvaltningen inför reella besparingar för att kompensera utebliven pris- och lönekomensation. Stadsdelsnämnden i Farsta har tidigare fattat beslut att inför 2005 avveckla Ängsö äldreboende. Avvecklingen sker från den 1 januari. Dels minskar kostnaderna med 1,5 mnkr vid alternativa köp av motsvarande antal platser till en för staden genomsnittligt pris, dels minskar platsantalet i stadsdelen. Vid en minskad förbrukning av ålderdomshemsplatser uppskattas besparingen till ytterligare ett par miljoner.

Stockholms stads äldreombudsmän har nyligen gjort en granskning av stadsdelsförvaltningens äldreomsorg och bl.a. pekat på den mycket stora arbetsbelastning som biståndshandläggarna haft. Förstärkningar har skett för att komma till rätta med detta.

Utbyggnaden av boende för funktionshindrade pågår och förvaltningen räknar med inflyttning i en ny gruppboende i Sköndal under hösten.

Flera projekt inom stadsdelsförnyelsen är nu beslutade av nämnd och genomförandet har precis startat. Ytterligare projekt beräknas tas upp på nämnd under hösten 2004.

Medarbetarenkäten som genomförts i staden var positiv för stadsdelsförvaltningen och trenden med minskande sjufrånvaro fortsätter i Farsta.

Hägerstens stadsdelsnämnd

Det ekonomiska resultatet och prognos på årsutfall

	Anslag 1	Anslag 2	Totalt
Intäkter	5,1	-2,4	2,7
Kostnader	-23,6	-1,3	-24,9
Nettoresultat	-18,5	-3,7	-22,2

Den ekonomiska redovisningen ger information om ett befarat överskridande med 22,2 miljoner kronor. Av dessa avser 18,5 miljoner kronor anslag 1 och 3,7 miljoner kronor anslag 2. Enheterna beräknar ta i anspråk 6,9 miljoner kronor ur resultatfonden för att finansiera omstruktureringsåtgärder inom enheterna för att komma på en nivå som motsvarar ersättningen för verksamheten.

I huvudsak är det tre verksamhetsområden som visar underskott. Det är främst äldreomsorgen men även omsorg om funktionshindrade och ekonomiskt bistånd.

Inom äldreomsorgen har grunderna för biståndsbedömningen gått igenom så att den har större överensstämmelse med andra stadsdelsförvaltningar i söderort. Ett tydligare budgetansvar och kostnadsmedvetande har även utvecklats bland biståndsbedömarna.

Inom omsorg om funktionshindrade har vi sett över kostnaderna hos våra entreprenörer. För att få ner kostnaderna inom ekonomiskt bistånd samarbetar vi med Jobbcentrum i Skärholmen dit alla som söker försörjningsstöd numera hänvisas. Vi deltar även i andra samarbetsprojekt t ex kompetens syd.

Viktiga utvecklingstendenser

Inom stadsdelen finns behov av omstrukturering och utveckling inom flera verksamhetsområden. Framför allt för äldreomsorg och inom skola.

Utvecklingsarbetet inom omsorgen om äldre tar avstamp i stadsdelens fysiska förutsättningar sammanvägt med det prognosticerade antalet äldre i befolkningen de kommande åren. Bostadsbeståndet i stora delar av stadsdelen utgörs av trevåningshus utan hiss vilket skapar svårigheter för äldre att bo kvar om de drabbas av nedsatt rörlighet. För att skapa möjlighet för äldre att bo kvar i stadsdelen i en fysiskt anpassad miljö utan att bereda dem plats på servicehus behöver andra former av boende utvecklas, till exempel seniorboende med hyresrätt. I Hägersten finns idag två servicehus. Med en utveckling mot seniorboende för äldre, torde ett servicehus kunna tillgodose behovet av denna omsorgsform.

I Hägersten planeras för mellan 2 000 och 2 500 nya bostäder. De nya bostäderna kommer att på sikt skapa ett behov av ökat platsantal inom förskola och skola. Det

vi redan idag ser är ett ökande behov av platser inom förskolan vilket vi möter med att tillskapa nya platser.

Antalet skolbarn minskar för närvarande, med överytor i våra skolor som följd. Elevantalsminskningen förväntas bestå i avvaktan nyinflyttade i den kommande bostadsproduktionen. Minskningen motsvarar elevantalet i någon av stadsdelens mindre skolor. Det är dock inte inom de geografiska områden där dessa skolor är belägna som minskningen av antalet elever sker. Förvaltningen står inför att se över hur skolbehovet tillgodoses på ett bra sätt såväl de närmast kommande åren som på sikt.

Ett viktigt utvecklingsområde för att kunna fullfölja uppsatta mål för nämndens verksamhet är arbetet med våra medarbetare. Förvaltningen arbetar aktivt såväl med rekrytering som med att skapa goda förutsättningar för våra nuvarande medarbetare.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Bedömningen i föreliggande tertialrapport är att kostnaderna för försörjningsstödet kommer att överstiga budgeten med ca 19 mnkr. Detta förklaras av en stor ökning av antalet bidragshushåll. När det gäller bidrag per hushåll har det skett en minskning i stadsdelen i motsats till staden där kostnaden per hushåll ökat. En översyn av organisation och arbetsmetoder inom sektionen för försörjningsstöd har skett under året. Detta måste bedömas som den viktigaste förklaringen till nedgången i bidrag per hushåll. Kontrollen har förbättrats och tillämpningen av stadens riktlinjer har skärpts.

Genom finansiering av Kompetensfonden har nämnden fått möjlighet att bygga ut sin verksamhet för att få fler människor med socialbidrag över till egenförsörjning. Det handlar om nämndens egna satsning på projektet "Strategi Hässelby-Vällingby" men också på projektet "Kompetens Nord", som drivs tillsammans med de andra fyra stadsdelarna i nordväst. Förberedelserna kring lokaler, anställningar och arbetsprogram är klara och nämnden knyter en stor förhoppning till att det ska vara möjligt att på ett markant sätt kunna minska antalet bidragshushåll och därmed kostnaderna för försörjningsstödet.

Hur lyckosam satsningen blir kommer också att avgöras av hur konjunkturen utvecklas samt hur det framtida flyttningsmönstret ser ut. Det sker en stor inflyttning till stadsdelen av hushåll som är beroende av försörjningsstöd. Nettoinflyttningen till stadsdelen från Järvafältet och Skärholmen var 700 personer under 2003 och 2004.

Bedömningen i föreliggande tertialrapport är att nämnden kan komma att redovisa ett underskott på *anslag 1* på ca 9 mnkr. Underskottet förklaras i huvudsak av att det har varit en större efterfrågan inom äldreomsorgen än beräknat och att omstruktureringen inom äldreomsorgens boendeenheter har visat sig medföra något högre kostnader och mindre intäkter än vad som förutsatts. En annan förklaring är att antalet placeringar av barn och ungdomar inte har kunnat minska på det sätt som förutsattes i budgeten.

Förvaltningen arbetar i nuläget med att kunna eliminera detta underskott. Ekonomistyrningen har förbättrats under senare år och det har också skett en ekonomi-

utbildning för strategiska personer. Det ledarutvecklingsprogram som genomfördes förra året för enhetschefer och sektionschefer har i år gått vidare med de biträdande cheferna. Genom utbildningen har kvaliteten på cheferna kunnat höjas.

Genomgångar sker med cheferna om den ekonomiska situationen och medvetenheten är stor om nödvändigheten att senarelägga kostnader, att vardagsrationalisera samt att nyttja vikarier mycket restriktivt. Genom dessa åtgärder ska underskottet kunna elimineras. Förvaltningsledningen har inte fattat formella beslut om inköps- eller vikariestopp.

Arbetet med budgeten för 2005 påbörjades före sommaren. I ett särskilt inriktningsärende till nämndens augustisammanträde redovisades strategiska synsätt för att också klara nästa års budget. Förvaltningens bedömning i inriktningsärendet är att det kommer att krävas en ändrad biståndsbedömning inom olika verksamhetsområden. Även standarden i vissa tjänster kommer att påverkas. Det kommer inte att räcka med vardagsrationaliseringar.

Genom beslut i kommunstyrelsen i maj kommer fyra skolor och en förskoleenhet att upphöra som resultatenheter. De ackumulerade underskotten från 2002 och 2003 på drygt 8 mnkr kommer att belasta nämndens resultat 2004. Det kan i sammanhanget nämnas att de ackumulerade överskotten för övriga skolor och förskolor upp går till ca dubbla beloppet. Inom det regelsystem som finns för resultatenheter kan inte nämnden balansera olika resultatenheters över- och underskott mot varandra. Det måste bedömas som mycket problematiskt att kunna pressa kostnaderna inom äldreomsorgen och den sociala omsorgen så mycket under resten av året att de fyra skolornas och förskolans underskott från åren 2002 och 2003 kan balanseras. Nämnden har på förslag av förvaltningen önskat få göra undantag från regelsystemet men detta har inte beviljats.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Vi fortsätter med att hela tiden utveckla våra verksamheter. I årets första tertialrapport berättade jag om nya enheter som inrättats eller ska tillkomma. Jag beskrev också den omfattande missbruksproblematiken i området.

Nu håller vi på att inrätta en ny enhet inom missbrukarvården. Verksamheten, som har arbetsnamnet Samverkanscentrum, ska drivas tillsammans med Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd och landstinget. Enheten ska vara en öppenvårdsmottagning där personer med missbruksproblem och personer med missbruksproblem i kombination med psykiska problem kan få stöd och behandling av läkare, sjuksköterska, behandlare m.fl.

De ekonomiska förutsättningarna för nämndens verksamheter behandlas utförligt i ärendet. En balanserad budget för anslag 1 bör kunna uppnås. Det beror till stor del på att ekonomin inom Social omsorg kraftigt förbättrats genom ett omfattande förändringsarbete.

Kista stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden och förvaltningen har som övergripande uppdrag för 2004 att främst genomföra insatser för att främja välfärd och integration. Vi ska också medverka i byggprocesserna för att öka bostadsbestånd och förbättra infrastruktu-

ren. Såsom övriga kommunala nämnder och förvaltningar har vi även uppdraget att bidra till ett ekologiskt hållbart Stockholm och fördjupa demokratin. Verksamheten ska bedrivas inom tilldelad ekonomisk ram. Nämnden har fastlagt en verksamhetsplan inom den ekonomiska ramen och som grund för allt arbete ligger krav på ekonomiskt ansvarstagande för samtliga avdelningar och enheter.

I Stockholm som alltmer ses som flerkärnigt får Kistaområdet allt större betydelse med sitt internationella företagande och sin internationella befolkning. Förvaltningen arbetar aktivt med många utvecklingsprojekt som både stimulerar och utmanar. Vårt område behöver nya arbetsmetoder och kreativa lösningar. Det gäller också att, vid behov, tidigt anpassa verksamheten så att så mycket resurser som möjligt kan utnyttjas för människor, unga som gamla, som är i behov av de kommunala insatser som stadsdelsnämnden ansvarar för. Förvaltningen arbetar ständigt med denna anpassning. För större förändringar krävs nämndens ställningstagande. Ibland även beslut i kommunstyrelsen.

Bland de anpassningar som för närvarande är beslutade kan nämnas följande. Nämnden har beslutat om ny skolorganisation från läsåret 2005/2006 – ett sätt att kunna ha bärkraftiga enheter som också förväntas ge pedagogiska vinster. Kommunstyrelsen har beslutat att omvandla större delen av Akalla servicehus till seniorboende. Bakgrunden är minskad efterfrågan och stora lokalkostnader samt behov av att tillföra bostadsmarknaden lättillgängliga hyresbostäder för äldre.

Arbetet med stadsdelsförnyelsen har kommit igång bra. Utgångspunkten är ett av nämnden fastlagt handlingsprogram. Samarbete sker även med bostadsbolagen som har förslag på flera insatser inom området.

Inom socialtjänsten som hos oss är benämnd Individ och familj pågår anpassning inom flera områden. Socialpsykiatrien arbetar med att rymma verksamheten inom tilldelad ram. Nämnden har också beslutat om förändringar i samarbetet kring den öppna verksamheten. Förvaltningen ser också ständigt över placeringar av barn och ungdomar samt den förebyggande verksamheten. För att kunna tillgodose behov av särskilda insatser för unga vuxna samordnas nu det arbetet i ökad utsträckning.

Budgeten för stadsdelens totala verksamhet är för närvarande inte riktigt i balans. Om vi jämför årets budget med årets kostnader visar prognosen ett underskott på 2 miljoner kronor. Det finns flera sätt att räkna men detta sätt ger signal om hur vi ligger när det gäller förbrukning jämfört med budget. Budgeten för försörjningsstöd överskrider kraftigt men det är allmänt känt att nuvarande fördelning inte är rimlig. Den nya så kallade fördelningsnyckeln ska på sikt rätta till detta.

För att kunna driva verksamheten inom den ekonomiska ramen och få ett så gott nyttjande av resurserna som möjligt arbetar förvaltningen fortlöpande med såväl utveckling som effektivisering av verksamheter. Såväl anställda som lokaler berörs. Det kan handla om att anställda måste söka eller få stöd till att finna annat arbete och att lokalytor måste minska. Ibland uppstår konflikter och det händer även att den mer offentliga debatten kan bli högljudd. Jag kan bara konstatera att ibland måste förvaltningen föreslå och genomföra även obehagliga beslut. Förändringsarbetet fungerar i de flesta fall och många ser behovet. Stadens nu aktuella

medarbetarenkät visar för Kista stadsdelsförvaltning relativt höga värden överlag, dvs. positiva synpunkter bland annat när det gäller samspel mellan medarbetare och ledare i förvaltningens organisation. Sjukfrånvaron tillhör också den allra lägsta bland stadsdelarna vilket är positivt.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

(Inget förvaltningschefsord, se bifogad sammanfattning av tjänsteutlåtandet)

Sammanfattning

Rubrikerna i tertialrapporten utgår från kommunfullmäktiges fem övergripande inriktningsmål. Förklaringen till att vissa uppgifter finns med i tertialrapporten, medan andra som kan tyckas lika viktiga saknas, är att stadsledningskontoret (SLK) i sina anvisningar för tertialrapporten särskilt efterfrågar vissa uppgifter.

Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna

Kungsholmen och Essingeöarna präglas av en markant befolkningsförändring. Enligt den senaste prognosen från stadens utrednings- och statistikkontor (USK) som kom i somras har trenden förstärkts. Den äldre delen av befolkningen, över 80 år, har minskat från 4 600 personer år 1990 till 3 500 personer idag, och de kommer enligt prognosen att fortsätta att minska och vara endast 2 400 personer år 2013. Samtidigt kommer förskolebarnen enligt prognosen att öka från 2 100 barn idag till 2 800 barn år 2013. I år beräknas antalet barn i åldern 0-5 år att öka med 185 barn vilket innebär nytt rekord.

Befolkningsförändringen avspeglas direkt i nämndens och förvaltningens verksamhet genom att äldreomsorgen minskar och att barnomsorgen ökar. Lika ofrånkomligt och naturligt som det är att förskolan måste byggas ut när antalet förskolebarn ökar är det att äldreomsorgen måste minskas när antalet äldre minskar.

Förskoleutbyggnaden fortsätter att vara en av nämndens och förvaltningens viktigaste uppgifter. De nya förskoleplatserna behövs i första hand för det ökande antalet barn. Antalet barn i grupperna har sjunkit något jämfört med samma period år 2003.

De kommunala förskolorna och skolorna på Kungsholmen och Essingeöarna tar under hösten 2004 emot cirka 160 lärarstuderande. Det är för få studerande som väljer inriktning mot förskollärare för att motsvara nuvarande och kommande behov.

För att stärka brukarinflytandet inom individ- och familjeomsorgen genomför varje sektion och enhet minst en brukarenkät per år. Socialpsykiatriska enheten arbetar särskilt med brukarinflytandet på en rad olika sätt.

Den förebyggande verksamheten har utökats med ytterligare en fältassistent. Samtidigt har en person anställts för att dels på halvtid samordna fältassistenternas arbete och dels vara föreståndare på den kommunalt drivna av fritidsgården.

Sjukfrånvaron är fortfarande för hög. Förvaltningen fortsätter att arbeta aktivt på en rad olika sätt för att minska sjukfrånvaron.

Bygga bostäder och utveckla Stockholm

Stadsdelsnämnden och förvaltningen deltar aktivt i arbetet med utvecklingen av nordvästra Kungsholmen där 3100 nya lägenheter kommer enligt nuvarande planering att påbörjas 2005.

Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad

Stadsdelsförvaltningen bevakar aktivt angelägna miljöfrågor vid planeringen av de nya bostadsområdena i stadsdelsområdet.

Förvaltningen deltar i ett samarbete med renhållningsförvaltningen och förpackningsinsamlingen för att inspirera fastighetsägare att inrätta källsorteringsutrymmen.

Bryta segregationen och fördjupa demokratin

Antalet hushåll som uppbär försörjningsstöd har ökat, men en positiv tendens har kunna skönjas under de senaste månaderna. Det blir än mer viktigt och angeläget att arbetslösa som uppbär försörjningsstöd snabbt erbjuds adekvata, strukturerade och kompetenshöjande insatser. Ytterligare en arbetsverksamhet startas. Inriktningen är skötsel av utomhusmiljön inklusive enklare reparationsarbeten inom stadsdelsnämndens egna verksamheter.

Ta ansvar för ekonomin

För stadsdelsnämnden prognostiseras ett mindre överskott om 3,2 miljoner kronor efter fonddisposition vilket motsvarar 0,3 procent av budgeten. Ett underskott för socialbidrag kompenseras av ett överskott i verksamheten. Det finns dock fortfarande några verksamheter som har för höga kostnader - framför allt egen regiverksamheterna inom äldreomsorgen - och där man måste vidta kraftfulla åtgärder för att komma i ekonomisk balans.

Kvalitetsutveckling

Som ett led i vidareutvecklingen av stadens system för integrerad ledning och styrning (ILS) gör förvaltningsledningen sedan våren 2004 systematiska verksamhetsbesök varje vecka. En grupp av fem personer - förvaltningschef, verksamhetschef, chefen för ekonomienheten, personalenheten och tekniska enheten - besöker varje vecka en av förvaltningens arbetsenheter och går igenom tillsammans med enhetschefen och eventuell biträdande igenom:

- Verksamhet, prestationer, åtaganden, kvalitet, brukarmedverkan, miljöfrågor.
- Ekonomi.
- Personalfrågor, samverkan och arbetsplatsträffar, arbetsmiljö samt jämställdhet.
- Säkerhetsfrågor, riskbedömning, internkontroll.
- Samarbetet med Gemensam service (ekonomi, personal, lokal, IT) samt med verksamhetsledning och stab.

Verksamhetsbesöken utgör en värdefull del av den strukturerade dialogen mellan förvaltningsledningen och enheterna.

Liljeholmens stadsdelsnämnd

Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade i samband med verksamhetsplan 2004 om besparingar på 18 mnkr inom anslag 1 och 2 mnkr inom anslag 2 för att få en budget i balans. Förvaltningens ekonomiuppföljning för årets första åtta månader visar ett kvarstående besparingskrav på 12,1 mnkr inom anslag 1 och ett utökat besparingskrav på 2,5 mnkr inom anslag 2. Prognosen utgår ifrån att begärda budgetjusteringar tillstyrks. Skulle inte så bli fallet ökar underskottet med 3,0 mnkr inom anslag 1 till 15,1 mnkr. Förvaltningen fortsätter det intensiva arbetet med att verkställa nämndens beslut från verksamhetsplanen. Jämfört med tertialrapport 1 är det ekonomiska läget i stort sett oförändrat. Underskottet inom anslag 1 har minskat marginellt medan underskottet inom anslag 2 ökat något.

Kommunfullmäktige har beslutat om "Strategi för utveckling av Stockholms stad åren 2005-2007" och där angett att nämnderna inte kan påräkna pris- och lönekompensation i 2005 års budget. Budget för 2005 kommer att presenteras för stadsdelsförvaltningen den 6 oktober. Nya resursfördelningssystem kommer att medföra omfördelning av resurser mellan stadsdelsnämnderna. Ännu finns oklarheter om hur detta i ett helhetsperspektiv påverkar Liljeholmen stadsdelsnämnd. Jag anser det vara angeläget att nämnden ger förvaltningen och enheterna en tydlig styrsignal att besparingsarbetet måste fortsätta och att inget verksamhetsområde kan uteslutas i detta arbete. Jag föreslår därför att nämnden redan nu bör besluta att 2005 års verksamhet skall planeras utifrån att pris- och lönekompensation inte kommer att kunna ges till verksamheterna.

Liljeholmen präglas f n av en stark expansion med nya bostadsområden vid Liljeholmstorget och Årstadal. Liljeholmen bidrar därmed i hög grad till stadens mål om 20 000 nya bostäder t om år 2006. Detta ställer krav på en fungerande kommunal service, i första hand i form av tillgång till förskolor och skola. Förvaltningen planerar också för en sådan utbyggnad.

Stadsdelsnämnderna har inte kompenserats fullt ut för pris- och löneökningar i årets budget från kommunfullmäktige. Lönerörelsen förväntas avslutas under september månad och löneökningarna beräknas till under 2% beräknat på helårskostnad. Sjukfrånvaron fortsätter att minska och är nu 10,6%. Det är en minskning med 0,9 procentenheter jämfört med föregående tertial. Den positiva utvecklingen får inte skymma det faktum att frånvaron fortfarande är alltför hög. Stadsdelen har ett stort antal långtidssjukskrivna.

En positiv signal är att vårdbehoven inom äldreomsorgen minskar. Detta kombinerat med metodutveckling av biståndshandläggningen innebär att kostnaderna för äldreomsorgens beställningar nu ryms inom budgetram. Fortfarande finns underskott vid några enheter i egen regi vilket gör att äldreomsorgen som helhet ännu inte är i ekonomisk balans. Avvecklingen av Gröndals servicehus fullföljdes som planerat till den 1 april enligt den plan som godkänts av Kommunstyrelsen. Stadsdelsnämnden erhöll 2003 full kompensation för merkostnaderna. För 2004 har Kommunstyrelsen enbart beviljat ersättning för tomgångshyror. Med all respekt för stadsledningskontorets bedömning utifrån stadens ekonomiska läge så anser förvaltningen det inte vara rimligt att avbryta avvecklingen av servicehuset vid ett årsskifte. Förvaltningen föreslår nämnden att åter hemställa hos kommunstyrelsen om 2,5 mnkr för täckning av återstående merkostnader.

Inom skola/skolbarnsomsorg har tre av stadsdelens fem skolor, Aspuddens skola, Nybohovsskolan och Blommensbergsskolan, underskott. Förvaltningsledningen har sedan tidigare gett berörda rektorer vid Aspuddens skola och Blommensbergsskolan i uppdrag att se över skolorganisation och personalkostnader för att komma i budgetbalans. Sedan tertialrapport 1 har också en förbättring skett vid Aspuddens skola och Blommensbergsskolan.

Kostnaderna för sommarkoloniverksamheten överskrider budget med 0,5 mnkr för att stadsdelen skall klara åtagandet att alla barn som ansökt skall få gå på kollo.

Verksamhetsområde barnomsorg uppvisar ett mindre underskott. Förvaltningens förslag att avveckla den öppna förskolan Enbacken avvisades av nämnden. Den obudgeterade kostnaden på 0,3 mnkr bärs av verksamhetsområde barnomsorg. Inom förskoleverksamheten brottas flera enheter med mindre ekonomiska underskott, trots full inskrivning. Särskilt tydligt är det vid verksamheter med endast två avdelningar. Förvaltningen kommer att klara barnomsorgsgarantin återstående del av året. Detta beror bl a på att nämnden ej genomfört en planerad minskning av barngruppernas storlek till 14 barn i småbarnsgrupp som var tänkt. Aktuell statistik visar att i genomsnitt 13,7 barn var inskrivna vid småbarnsgrupp den 30 augusti. Denna minskning är oplanerad och siffran kan komma att öka igen beroende på efterfrågan på platser i småbarnsgrupp.

Inom individ- och familjeomsorgen beräknas ett underskott inom anslag 1 på 2,0 mnkr beroende på ökade boendekostnader inom socialpsykiatri. Underskott inom missbrukarvården täcks av överskott inom familjeenheten (stöd till barn och ungdomar).

Inom verksamhetsområdet funktionshindrade kvarstår de stora budgetunderskott som nämnden haft flera år i rad. Prognosen visar på ett underskott om 7,3 mnkr. Biståndshandläggarna har i särskilt projekt granskat de allra mest resurskrävande ärendena och gjort omprövningar. Dialog har skett med försäkringskassan på ledningsnivå för en generösare prövning av LSS-ärenden som LASS utan större framgång. Kostnader för transporter mellan boende och daglig verksamhet är fortfarande alltför hög. Detsamma gäller kostnaderna för barnboende. Ett ekonomiskt problem är att vissa institutioner inte är godkända av länsstyrelsen som LSS-boende. För placeringar vid dessa boenden får stadsdelen ingen förstärkt budget utan kostnaderna skall tas inom ordinarie budget.

Förvaltningsledningen har uppmärksammat att biståndshandläggarna inte på ett systematiskt vis arbetat för att nedbringa vårdkostnaderna inom handikappomsorg och socialpsykiatri. Detta trots såväl nämndens som förvaltningsledningens tydliga direktiv i frågan. Jag har därför beslutat att handläggarnas rätt att fatta beslut om bistånd tills vidare kommer att begränsas och att vissa beslut endast kan fattas av överordnad chef.

Kostnaderna för administrationen är i budgetbalans.

Kostnaderna för försörjningsstöd (anslag 2) visar ett underskott om 2,5 mnkr varav 0,5 mnkr beror på prishöjning av SL-kort fr o m 1 mars. Lågkonjunkturen med brist på arbeten och högre medelbidrag per bidragshushåll är den huvudsakliga förklaringen till underskottet. Kostnaderna har i stort sett varit oförändrade senaste halvåret men måste minska då förslaget till resursfördelning 2005 innebär en försämrad budget med ca 12 %. Antalet ärenden har minskat efter sommaren vilket kan vara ett trendbrott. Metodutveckling för handläggare är nödvändig för att i högre grad upprätthålla arbetslinjen.

Avslutningsvis noterar jag att våra medarbetare i Liljeholmen har gett oss goda betyg som arbetsgivare i stadens stora medarbetarenkät som genomfördes under våren.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd

Inför 2004 såg det ekonomiska läget för stadsdelsnämnden mörkt ut, trots ett överskott på cirka 17 mnkr. Budgetramen hade minskats jämfört med 2003. Stadsdelsnämnden sparade cirka 50 mnkr 2003 och det stod tidigt klart att lika mycket skulle behöva sparas under 2004. Prognoserna i början av det här året visade på drygt 40 mnkr i underskott. Förvaltningen har successivt lyckats minska kostnaderna genom ett systematiskt budgethållningsarbete inom alla verksamheter. Stadsdelsnämnden har inte förelagts några ytterligare besparingsåtgärder sedan januari – februari. Budgethållningen har skett på enhetsnivå.

I årets sista tertialrapport visar resultatet på 8 mnkr trots 11 mnkr i prognostiserat underskott för socialbidrag. Försörjningsstödet är svårt att åtgärda såvida inte arbetsmarknad, lagstiftning eller stadens riktlinjer förändras. Förvaltningen har anlitat en konsult som kommer att analysera handläggning och metoder för arbetet med socialbidrag.

En översyn kommer även att ske inom handikappomsorgens beställaravdelning, där förvaltningen fortfarande prognostiserar ett underskott. Stadsdelsförvaltningens inriktning nu och framöver är ekonomiskt återhållsamhet. Därtill kommer ett fördjupat arbete med uppföljning, kontroll och kvalitet. Mer fokus på budgethållning innebär ökat fokus också på kvalitet – att få bästa och mesta möjliga verksamhet inom given ekonomisk ram.

Inom äldreomsorgen pågår ett förändringsarbete som är omfattande med stora strukturella förändringar. Under året har beslut fattats om omvandling av servicehusen Skinnarviken och Mälteriet till seniorbostäder. Ett informationsmöte med boende och anhöriga har ägt rum och ytterligare information får de boende under hösten. Omvandlingen är planerad till den 1 april 2005 då de två servicehusen formellt sett blir seniorboende. I stadsdelen finns då två servicehus kvar, Tanto och Hornstull. Korttidsboendet och sjukhemsavdelningarna på Tanto har avvecklats och korttidsplatser finns numer på Hornstulls äldreboende. Förändringarna innebär en anpassning till framtida behov hos äldre boende i stadsdelen då antalet äldre över 80 år kommer att minska. Till skillnad mot denna befolkningsgrupp ökar antalet förskolebarn i stadsdelen. Det betyder att stadsdelsnämnden behöver planera och bygga nya förskolor.

Flyktingförskolan kommer att läggas ner vid årsskiftet i och med att Integrationsförvaltningens uppgifter decentraliseras till stadens stadsdelsnämnder. På Flyktingförskolan finns idag 50 barn. Barnen kommer att integreras i förskolor i den stadsdel där barnen är bosatta. Skolbarnen minskar i stadsdelen och samplanering med Katarina-Sofia och Liljeholmen pågår då skolbarnen ökar i dessa stadsdelar. En översyn har gjorts av konsult om möjligheterna att hitta bra lösningar mellan stadsdelarna.

Den 9 september invigdes Anna Lindhs minnesmärke på västra trappan vid Medborgarhuset på Medborgarplatsen. På medborgarmötet den 16 september presenterades det nya Slussen-förslaget för allmänhet.

Många medarbetare har deltagit i kompetensfondens utbud och stadsdelsförvaltningen har ansökt och fått medel för ett antal projekt. Några större projekt inom avdelningen Bidrag och Vuxenstöd har kommit till stånd i samarbete med Katarina-Sofia stadsdelsförvaltning.

Några medarbetare har under året lämnat stadsdelsförvaltningen för att arbeta på kompetensfonden och en ny avdelningschef för Barn och Ungdom har rekryterats. En ny avdelningschef för Utföraravdelningen anställdes i februari.

Övertalighetsprojektet startade i maj i år. Resultatet under denna korta tid är att cirka 40 personer som varit övertaliga fått andra arbeten eller hittat andra lösningar. I förvaltningen råder anställningsstopp, vilket är förutsättningen för ett lyckat övertalighetsarbete och nya anställningar måste prövas innan annonsering får ske.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Inom stadsdelen förändras befolkningens sammansättning mot fler förskolebarn och färre äldre över 80 år. De närmaste åren kommer att kännetecknas av en fortsatt utbyggnad av förskolan samtidigt som skolorganisationen anpassas till ett minskat antal elever i grundskolan på Norrmalm.

Även äldreomsorgen måste omstruktureras och antalet platser i äldreboende minska i takt med att behoven förändras. Omvandlingen av Dalagatan och Riddarспорren hus B till seniorboende pågår men trots det finns ca 40 tomma servicelägenheter inom övriga äldreboenden. För att möta behovet av demensplatser omvandlas servicelägenheter till boende med heldygnsomsorg genom en begränsad ombyggnad i Vasen. Den nya fastighetsägaren Servicehus AB gör tillsammans med stadsdelsförvaltningen en genomgripande plan för den framtida användningen av våra vårdfastigheter som stöd för omstruktureringsarbetet.

Denna rapport visar på svårigheter att under pågående omställning av verksamheter med långsiktiga neddragningar och besparingar kunna hålla årets budgetram. Prognosen för anslag 1 visar ett nettounderskott med 15,5 mnkr och för anslag 2 ett underskott med 11,0 mnkr.

De pedagogiska verksamheterna förskola, skolbarnsomsorg och grundskola visar ett sammanlagt underskott. Underskottet täcks av tidigare upparbetat överskott om sammanlagt 10,1 mnkr.

Äldreomsorgen redovisar ett underskott om 4,1 mnkr vilket är en förbättring jämfört med tertialrapport 1. Minskade behov, tomma platser och lokalkostnader påverkar enheternas möjligheter att få en ekonomi i balans, men stor hänsyn måste tas till brukarna i samband med att nödvändiga förändringar genomförs.

För omsorg om funktionshindrade beräknas ett underskott om 8,8 mnkr. Underskottet avser både vuxna och barn och ungdom och beror på ökade behov. Det är oerhört angeläget att staden ser över styrning och resursfördelning till detta verksamhetsområde för att stadsdelarna ska kunna effektivisera resursanvändningen.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har ökat med ca 2,2 mnkr jämfört med motsvarande period förra året, vilket är en ökning med 14 %. Arbetet med rehabilitering har förstärkts och samarbetet med landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen regleras nu i en gemensam lokal överenskommelse för norra innerstan.

Förebyggande hälsoarbete och åtgärder mot sjukfrånvaron bland medarbetarna har gett resultat, men långtidsfrånvaron måste minska och nya former prövas för att avveckla övertaligheten.

Stadsdelsnämnden gör stora insatser för att hålla stadsdelen ren, framkomlig och attraktiv för boende, näringsliv och besökande. En omfattande renovering av Vasaparken har inletts, men de ökade driftkostnader som blir följderna är oroande.

Rinkeby stadsdelsnämnd

Trots de genomgripande besparingsåtgärder som arbetades fram inför tertialrapport 1 visar prognoserna för 2004 fortfarande på ett budgetunderskott. Underskottet har minskat med nästan 7 mnkr sedan den förra tertialrapporten, men det kvarstår ändå 5,5 mnkr att hämta hem innan nämnden är helt i balans.

Arbetet med att uppnå budgetbalans har efter tertialrapport 1 fortsatt med ytterligare besparingsdiskussioner. Samtliga enheter har under augusti involverats i arbetet och samtliga enhetschefer träffades den 31 augusti för att gemensamt ta fram besparingsförslag inför de närmaste åren.

Resultaten från enheternas besparingsarbete är ännu inte analyserat och målsättningen är att det inför budgetarbetet 2005 ska finnas färdiga förslag som ska syfta till att stadsdelsnämnden beslutar om en balanserad budget inför 2005.

Tyvärr har ytterligare problem tillkommit sedan i våras. Övertagandet av hemtjänsten i stadsdelen från privat till kommunal regi har lett till ökade kostnader för stadsdelsnämndens äldreomsorg. Största delen av vårdtagarna inom den öppna hemtjänsten har valt att fortsätta med den privata vårdgivaren som utförare. Detta har inneburit att förvaltningen tagit över all personal från entreprenören men att vårdinsatserna fortfarande utförs av någon annan.

Trots dystra ekonomiska framtidsutsikter sker ändå ett framgångsrikt arbete med att utveckla kvaliteten och arbetssätten inom förvaltningens enheter. Enheterna har hunnit olika långt i sina interna processer, men gemensamt för alla är att ambitionsnivån är hög och att arbetet präglas av stor entusiasm för det egna arbetet.

En av de enheter som kommit längst i arbetet med kvalitet är Rinkebymottagningen. Enheten fortsätter stadsdelsnämndens framgångsrika arbete med kvalitetsstrategin på enhetsnivå och deltar därför för andra gången i stadens utmärkelse för god kvalitet.

I tertialrapporten ges en lägesbeskrivning av uppfyllelsen av de generella åtaganden som nämnden beslutade om i verksamhetsplanen 2004. Det är i rapporten glädjande att se att de flesta verksamheterna bedömer att de kommer att klara av att uppfylla sina åtaganden.

Efter flera års trångboddhet och undervisning i undermåliga lokaler invigdes efter sommaren en helt nybyggd Askebyskola. Den nya skolan innebär en markant förbättring av skollokalerna i stadsdelen och ska förhoppningsvis leda till att den kommunala skolan bättre ska klara av att profilera sig i den allt hårdare konkurrenssituationen som idag råder inom skolsektorn.

Arbetet med att utveckla Rinkeby som stadsdel i nära samverkan med medborgarna är mycket viktigt inför framtiden. Stadsdelsförnyelsen är nu inne i en fas där projektidéer börjar strömma in. Idéerna ska ha en grund i vad rinkebyborna tycker är viktigt att satsa på. Förvaltningen stödjer initiativen för en långsiktig förbättring.

Rinkeby stadsdelsförvaltning driver också ett antal projekt inom Kompetensfonden som på sikt ska förbättra villkoren för rinkebyborna. Alla projekt och initiativ till utveckling av stadsdelen är välkomna och Rinkeby har mycket att se fram emot under hösten.

Under våren svarade ett flertal av förvaltningens anställda på stadens medarbetarenkät. Ett statistiskt urval medarbetare har lämnat svar på frågor om bl a delaktighet och ledarskap. Enkäten visade att stadsdelsförvaltningens anställda anser att de har regelbundna arbetsplatsträffar, att de får information, samt att de är delaktiga i beslut.

Genomförandet av en generell utbildningsinsats för personalen med det nya miljöprogrammet som utgångspunkt har inletts under årets första hälft. Inledningsvis hade samtliga enhetschefer en genomgång av miljöprogrammet. Därefter har utbildningen fortsatt för samtliga personalgrupper vid ett flertal tillfällen. Hittills under året har ca 390 personer genomgått någon form av miljöutbildning. Under årets sista månader kommer ytterligare ca 100 att genomgå den generella utbildningen.

Budgetarbetet inför budget 2004 har efter sommaren påbörjats på allvar inom förvaltningen. Målet inför budget 2005 är att allmänheten allt mer ska engageras i processen. Som ett första steg i detta har medborgarna, vid torgmöten och vid en utställning på medborgarkontoret, fått information om budgeten och deras möjlighet att vara med och påverka.

De nya resursfördelningssystemen som inarbetas i stadens budget för 2005 kommer att ställa nämnden och förvaltningen inför sin största utmaning hittills. Dessa

tillsammans med prognostiserade kostnadsökningar kommer på sikt (inför budget 2006) innebära att upp mot 65 mnkr måste sparas.

Första steget mot att klara av denna utmaning är taget genom att involvera samtliga enheter på det sätt som beskrivs ovan. Det är däremot klart att detta inte kommer att räcka. För att klara av att minska verksamheten med motsvarande 65 mnkr behövs än mer drastiska åtgärder.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Så här fyra månader innan 2004 går mot sitt slut tyder det allra mesta på att stadsdelsförvaltningen och nämnden kommer att leva upp till sina åtaganden.

Så här långt har året präglas av ett systematiskt utvecklingsarbete inom flera verksamhetsområden. Personalutvecklingsfrågorna har stått i fokus liksom frågor kring inflytande och uppföljning/utvärdering. Genom samtal, intervjuer, enkäter och fokusgrupper har vi kunnat skaffa oss en god uppfattning vad brukarna tycker om de tjänster, som vi erbjuder. I många fall har samtalen lett till att vi kunnat identifiera nya utvecklingsområden.

Vi räknar med, så vitt det inte inträffar något alldeles oförutserbart, att vi kommer att redovisa en budget i balans vid årets slut vad gäller anslag 1. Dock inte vad gäller anslag 2.

Vad gäller anslag 1 är situationen i stort sett densamma som rådde efter de fyra första månaderna. Äldreomsorgens kostnader ligger fortsatt långt över budgeterade planeringsnivåer. Befolkningsprognoserna indikerar ett minskat vårdbehov, vilket resulterat i minskad tilldelning från kommunfullmäktige. Prognosen tyder dock på det motsatta, en avsevärd ökning av platser i särskilt boende, fler boende i servicehus och visserligen oförändrat antal hemtjänstmottagare men där varje person beviljas fler eller mer omfattande insatser. Restriktivare biståndsbedömningar kan förväntas under hösten, omprövning och sökande efter alternativa insatser diskuteras för att hålla kostnaderna nere. Kraftfulla besparingsförslag kommer att presenteras i verksamhetsplan för 2005.

Inom individ- och familjeomsorgen har en marginell försämring skett, vilket kommer att kunna balanseras mot besparingsförslag som förvaltningen föreslår nämnden.

Skolorna har fortsatt problem med att få ekonomin i balans. Minskad efterfrågan av grundskoleplatser, dels p g a demografiska faktorer, det bor idag ca 500 färre grundskolebarn i området än för fem år sedan och minskningen kommer att fortsätta, dels p g a en hård konkurrens från enskilt drivna grundskolor är de främsta orsakerna. Ny skolorganisation med efterföljande personalrörlighet på ledningsnivå kan vara en annan bidragande orsak.

Övriga verksamheter förväntas klara sig inom tilldelade ramar.

Resultatenheterna tillsammans förbrukar mer medel än vad som tilldelats dem för året, vilket skulle kunna vara anledning till stor oro. Vid nogsam genomgång kan dock konstateras att kostnadsöverskridandet i allt väsentligt är av engångskaraktär.

tär, som ger positiva effekter för kommande år. Satsningar har gjorts för att förbättra den fysiska miljön liksom att förbättra personalens kompetens. Kostnaderna balanseras av en relativt stor resultatfond från tidigare år.

De underskott som redovisas inom anslag 1 i denna rapport förväntats att bli balanserade av besparingar, effektiviseringar, äskanden och med hjälp av den reserv som är avsedd för oförutsedda kostnader.

Anslag 2 är ett stort bekymmer. Det prognostiserade överskridandet är stort, ca 25 % högre förbrukning än vad som tilldelats i budget. Mellan maj och juli ökade antalet hushåll med 122. Problemet förväntas kvartstå i varje fall en bit in på 2005. Stadens nya fördelningsnycklar kommer inte att medföra en större tilldelning till stadsdelen. En omfattande översyn av arbetssätt, rutiner, förhållningssätt och metoder har med hjälp av extern konsult genomförts under våren. Förändrings- och förbättringsområden har identifierats, dock inte av den art att snabba resultat är att förvänta. På sikt förväntas dock en sänkning av andelen bidragsmottagare kunna ske. Två projekt har startats med närliggande stadsdelar. Båda syftar till att få fler bidragstagare ut i arbete.

Ytterligare ett bekymmer är att sjuktalen stiger i stadsdelen jämfört med samma period förra året och jämfört med staden i övrigt. Så här långt finns bara spekulationer kring orsaken eller orsakerna till detta. Ett genomgripande analysarbete pågår. Ett åtgärdsprogram kommer utifrån denna analys att genomföras senare under hösten. Den första och övergripande analysen visar dock att sjuktalen är mycket varierande mellan olika enheter och verksamhetsområden, vissa har mycket låga medan andra har höga sjuktal. Stor variation råder också vad gäller korttidsfrånvaro och lågtidsfrånvaro. Förvaltningen återkommer med vidare redovisning senast i samband med verksamhetsberättelse och bokslut. Skulle några extraordinära åtgärder vara nödvändiga kommer dessa att redovisas i verksamhetsplan för 2005.

Avslutningsvis kan rapporteras att stadsdelsförnyelsearbetet är i full gång och har nu börjat hitta sina former. Stadsdelen deltar också aktivt i flera av kompetensfondens utvecklingsprojekt.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Vi uppnår i huvudsak kommunfullmäktiges fem mål för verksamheten. Där avvikelser finns har vi gjort eller planerar insatser för att komma tillrätta med dessa.

Barngrupperna i förskolan har minskat markant genom en stor utbyggnad av nya förskolor och vi klarar barnomsorgsgarantin.

Vi har gjort och planerar stora omstruktureringar i verksamheterna för att möta en förändrad och minskad efterfrågan. Två servicehus omvandlades förra året till seniorboende, en skola har avvecklats från och med höstterminen i år och beslut har fattats om att avveckla Vårbergs sjukhem och istället bygga ett nytt och väsentligt mindre sjukhem i ett attraktivt läge. Riktigheten i detta beslut har bekräftats under perioden med ytterligare minskning av beläggningen på sjukhemmet.

Omstruktureringarna har lett till en effektivare verksamhet men också till att ca 20 mnkr binds i kostnader för övertalig personal och tomma lokaler. En del av kostnaderna för tomma lokaler täcks genom budgetjusteringar, men övertalig personal är ett stort problem för verksamhetens ekonomi och inte minst för den övertalige själv.

De senaste årens markanta ökning av vårdkostnaderna för barn- och ungdom verkar ha brutits och i denna rapport bedöms det stora underskott som redovisades i tertialrapport 1 bli något mindre.

En gemensam värdegrund för förvaltningens arbete har utformats genom ett brett samråd inom förvaltningens många verksamheter, den sjuksattes den 2 september. Den medarbetarenkät som gjorts visade att förvaltningen ligger på ett genomsnitt i staden vad det gäller tillfredsställelse med arbetets olika delar. En fördjupad analys ska göras senare under året. En hälsopolicy "Ökad Hälsa i Skärholmen" och ett aktivitetsprogram har tagits fram och kommunicerats med all personal. Sjukfrånvaron har minskat markant men från en hög nivå.

Vi beräknar att ha en budget i balans. Den bygger dock på att särkostnaderna för omstruktureringarna finansieras genom budgetjusteringar. Vidare finns osäkerhet kring kostnadsutvecklingen för försörjningsstöd, antalet barn i förskola och skola och därmed prestationsersättningen samt kostnaderna för personalöverskott i samband med omstruktureringar.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Efter årets första åtta månader prognostiserar förvaltningen ett nollresultat för anslag 1 och ett underskott på 25 mnkr för anslag 2. Underskottet för anslag 2 är främst av strukturell karaktär och beror på den pågående lågkonjunkturen. Den ärendeökning som skett under våren har också lett till att försörjningsstödsenheterna inte i rimlig tid hunnit med handläggning av alla inkommande ärenden. I en sådan situation ökar också kostnaderna, då normala utredningar och kontroller inte hinns med. Även arbetsmiljön för de anställda blir ansträngd och riken för sjukskrivningar ökar. Förvaltningen föreslår därför, trots underskottet, en tillfällig förstärkning om tre anställda för att förbättra den besvärliga situationen på enheterna.

Förstärkningen innebär, att en SOFT-handläggare knyts till projektet JobbAktiv och får ta hand om ekonomiskt bistånd för de individer som är aktuella vid enheten. Försörjningsstödsenheterna förstärks med två personer och uppdelningen av ärenden mellan enheterna ses över i syfte att få en jämnare ärendebelastning. Vidare pågår rekrytering av en ny chef för försörjningsstödsenheterna.

När det gäller anslag 1 redovisar förvaltningen ett nollresultat, men inför framtiden finns dock en oro. Idag för nämnden över cirka 4 mnkr till omsorgen av funktionshindrade från andra områden. Nästa år beräknas anslagen inom området minska med 6. Enligt förvaltningens bedömning blir det svårt att klara omsorgen för de funktionshindrade inom given ram.

Inom förskolan är strävan att bibehålla och förhoppningsvis även minska barngruppernas storlek och därför sker en utbyggnad i nybyggnadsområden och i vil-

laområden, där generationsväxling äger rum och behovet ökar. I tenstaområdet ökar antalet familjer, som väljer enskilt drivna förskolor. Det är den största orsaken till att barngruppernas storlek minskar.

En jämförelse med de genomsnittliga gruppstorlekarna, baserat på tre mättillfällen, mars, september och december 2003, visar, att i åldern 1-3 år är minskningen 0,9 barn per grupp. För åldersgruppen 3-5 år är minskningen 0,8 barn per grupp. För syskongrupper 1-5 år är antalet barn per grupp detsamma som genomsnittet för 2003.

Förvaltningen har i huvudsak uppfyllt de av nämnden fastställda generella åtagandena. Det integrerade ledningssystemet ILS har utvecklats vidare och förvaltningen följer regelbundet upp enheternas resultat vid ILS-genomgångar. Vid denna uppföljning deltar stadsdelsdirektören, personalchefen, ekonomichefen, kontrollern, planeringssekreteraren och berörd avdelningschef. Under uppföljningen tas hela verksamhetens resultat upp.

Inom förvaltningen pågår ett intensivt arbete med att utveckla våra brukares delaktighet, och hur vi ska förändra samarbetet inom förvaltningen för att nå bättre resultat. Arbetet bedrivs i projektform och avsikten är, att så många som möjligt inom förvaltningen ska kunna få ta del av programmet.

Vantörs stadsdelsnämnd

Vantörs stadsdelsnämnd antog i januari år 2003 ett program för utveckling i Vantör under mandatperioden. Programmet omfattar 20 punkter och tillsammans med stadens mål utgör det grunden för förvaltningens arbete. En första lägesrapport av insatserna i enlighet med programmet har lämnats till stadsdelsnämnden i mars i år. Därefter har ytterligare en lägesrapport lämnats i tertiärrapport 1. Även i denna tertiärrapport redovisar förvaltningen vidtagna åtgärder inom ramen för 20-punktsprogrammet.

Förvaltningen bedömer att den kommer att uppfylla samtliga sina verksamhetsåtaganden helt eller delvis. Det är också glädjande att som förvaltningschef kunna konstatera att brukarna, enligt de undersökningar som har genomförts och enligt den klagomålshantering som finns inom enheterna, i stort förefaller vara nöjda med de tjänster som förvaltningen erbjuder, även om vissa utvecklingsområden finns. Förvaltningens personal gör således ett gott arbete även om flera verksamheter arbetar under besparingskrav. Förvaltningen måste tyvärr även i denna tertiärrapport konstatera att den inte beräknas uppfylla sina ekonomiska åtaganden. Nämnden prognostiserar ett underskott efter vidtagna åtgärder och före resultatöverföring om 29,4 miljoner kronor. Det beräknade underskottet härrör främst från äldreomsorgen, men även handikappomsorgen och individ- och familjeomsorgen prognostiserar underskott.

Trots tidigare beslutade och vidtagna åtgärder redovisar äldreomsorgen i denna tertiärrapport ett beräknat budgetunderskott om 16,7 miljoner kronor. Förvaltningen bedömer att den inte kan komma tillrätta med den ekonomiska situationen inom äldreomsorgen enbart genom kortsiktiga åtgärder utan har inlett ett långsiktigt arbete. Sedan tidigare pågår ett genomgripande förändringsarbete inom Högdalens Äldreboende. Detta förändringsarbete är på god väg, men det beräknas att

ta minst ytterligare ett år innan arbetet är slutfört och boendet har en miljö där både personal och brukare trivs och där ekonomin samtidigt är väl balanserad. Förvaltningen har sedan förra tertiärrapporten även sett över tillgången på platser inom förvaltningens äldreboenden och initierat en avveckling av delar av Rågsveds Äldrecentrum. Denna avveckling, och eventuell avveckling av platser inom Högdalens Äldreboende, beräknas dock börja ge ekonomiska effekter först i slutet av år 2005. Avgörande för denna anpassning av antalet platser är utfallet av den fortsatta beslutsprocessen i nämnd och kommunstyrelse.

Individ- och familjeomsorgens prognostiserade underskott förklaras bland annat av tillkommande placeringar sedan tertiärrapport 1. Det pågår dock ett utvecklingsarbete med en ökad satsning på öppenvård och stöd i hemmiljön, som förväntas leda till ett minskat antal placeringar. Inom försörjningsstödet har man sett över organisationen och för att stärka styrningen har försörjningsstödet förts samman till en sektion. Förvaltningen överväger också andra besparingsåtgärder sedan stadsdelsnämnden i augusti i år beslutade att avslå förvaltningens förslag om att avveckla träfflokalen Valvet. Enligt nämndens beslut bör verksamhetsförändringar göras utifrån ett helhetsperspektiv och inarbetas i kommande verksamhetsplan.

Barn- och ungdomsverksamheten prognostiserar totalt ett överskott, men verksamheten för barn i behov av särskilt stöd prognostiserar underskott. Även sarskolan uppvisar ett beräknat underskott som förklaras av att antalet elever har minskat. Även förskolans ekonomi påverkas av ett minskat antal barn.

En stor del av de pågående och planerade insatserna är således åtgärder för att undvika budgetunderskott. Samtidigt genomförs flera utvecklingsinsatser dels inom ramen för den ordinarie verksamheten, dels inom ramen för Stadsdelsförnyelsen där flera intressanta projekt är pågående eller planerade. För att lyfta fram några av dessa projekt kan nämnas att en kulturfestival planeras till nästa sommar, ett antal förskolegårdar kommer att rustas upp, en föräldramottagning ska öppnas och att det pågår ett projekt som är inriktat på att öka områdets trygghet och trivsel bl.a. genom att pröva nya metoder för klottersanering. Vidare genomförs under hösten en enkätundersökning bland de unga i Vantör, som ska vara ett underlag för ett ungdomspolitiskt handlingsprogram.

En del av dessa stadsdelsförnyelseprojekt kompletterar förvaltningens åtaganden inom kultur och miljö. Enligt nämndens beslut i samband med tertiärrapport 1 ska en kultursekreterare tillsättas under året. Förvaltningen kommer även att fortlöpande driva vidare miljöarbetet och har bl.a. initierat två miljöprojekt. Miljöarbetet pågår också inom enheterna som källsorterar samt arbetar utifrån ambitionen att om möjligt använda miljövänliga produkter och vid nykontraktering av hyrbilar välja en miljöbil. Vidare strävar man inom barn och ungdom efter att göra barn och elever mer miljömedvetna.

Älvsjö stadsdelsnämnd

I denna tertiärrapport redovisar Älvsjö stadsdelsnämnd ett prognostiserat ekonomiskt resultat för 2004 om 3,4 mnkr inklusive resultatfonden. Sett till årets resultat, d v s utan resultatfond, beräknas nämnden redovisa ett underskott för 2004 om

9,0 mnkr. Stadsdelsnämnden beräknas således inte överskrida de ekonomiska ramar som står till förfogande under verksamhetsåret 2004.

Det kan konstateras att resultatfonden i huvudsak förbrukas under året, d v s att enheternas förbrukning överskrider årets budget. Att detta sker kan bl a ses som ett resultat av det uppdrag som nämnden gav förvaltningen i samband med beslutet om tertialrapport 1 under 2003. Nämnden uppmanade då enheter och verksamheter att påbörja arbetet med att vid årets slut ha ett kostnadsläge som motsvarade budgeten för 2004. Detta beslut genererade ett budgetöverskott för enheterna vilket de i huvudsak har förbrukat under 2004.

De ekonomiska förutsättningarna för 2005 förefaller vara ofördelaktiga för Älvsjö. Förslaget om nya fördelningsnycklar för förskola och utbildning innebär att Älvsjö får betydligt minskade budgetramar att rymma verksamheten inom. Vidare anger det strategiska ärende som fullmäktige beslutade om under våren att ingen pris- och lönekomensation kan påräknas under 2005. Detta ger sammantaget vid handen att enheterna, i likhet med 2003, föreslås få i uppdrag att vidta åtgärder för att vid årets slut ha ett kostnadsläge som rymms inom nästa års förväntade budgetramar.

De generella åtaganden som nämnden antagit för 2004 bedöms uppfyllas helt eller i hög grad. Denna bedömning bygger på resultatet av de brukarundersökningar, inspektioner och egenvärderingar som utförts i och av enheterna. Värt att särskilt omnämna i sammanhanget är åtagandet att minska antalet barn i barngrupperna och åtagandet att medverka till ett ökat bostadsbyggande i Stockholm. Vad gäller det förstnämnda uppgår det genomsnittliga antalet barn i barngrupperna inom förskolan för närvarande till 16,9 barn. Detta kan jämföras med 17,9 barn per avdelningen vilket gällde vid tertialrapport 1 2004. Inom ramen för ett ökat bostadsbyggande i Stockholm planeras en mängd olika bostadsprojekt i Älvsjö. Stadsdelsförvaltningen bedriver här ett aktivt arbete bl a genom att tillsammans med berörda fackförvaltningar arrangera samråd kring nya planer. Exempelvis gällande den planerade förtätningen av Solberga har förvaltningen i ett tidigt skede av planeringsprocessen deltagit i diskussioner om planen.

Östermalms stadsdelsnämnd

Åtagande om att alla medarbetare ska vara delaktiga i och ha inflytande över verksamhetens utformning måste uppnås eftersom alla måste medverka till att förändringsarbetet genomförs. Stadsdelsnämnden ska spara nästan åtta kronor på årets driftsbudget. Därtill ska läggas krav på att spara in föregående års medförda underskott om sju och en halv miljoner kronor.

Chefer är alltid ytterst ansvariga för sina verksamheter, samtidigt har varje medarbetare ett eget ansvar för sina arbetsuppgifter och hur de sköts. I vår stadsdelsnämnd har vi valt att se till helheten istället för till delarna, vilket innebär att varje chef och varje medarbetare har till uppgift att se vidare, inte enbart till det omedelbart egna i arbetssituationen. Samverkan med andra ska eftersträvas som *ett* sätt att effektivisera och utveckla verksamheten med givna medel. De gemensamma problemen ska lösas gemensamt, bl a genom att övertalig personal i första hand erbjuds andra arbetsuppgifter inom vår egen organisation. Vi måste också samverka kring lokallösningar och lära av varandra och andra.

De större, mer organisatoriska förändringarna har påbörjats eller genomförs. Omstruktureringen av servicehusen till seniorboende, omorganisationen av socialtjänstens verksamheter, omstrukturering av särskilda boenden för äldre för att bättre motsvara behoven, nybyggnation av äldreboende är på gång, ombyggnation av äldreboende planeras, inflyttning av fritidshem i skolan både genomförs och planeras. Utbyggnad av boende för personer med funktionshinder pågår och planeras.

Nu gäller det antalet medarbetare som ska utföra arbetsuppgifterna, kraven på utbildning eller motsvarande kompetens för uppgifterna, sättet att organisera arbetet och behovet av effektivisering. Nu handlar det om vad var och en måste bidra med i form av såväl arbetsinsatser som förändringsarbete. Vi måste göra mer med färre medarbetare, vi måste förändra våra arbetssätt och bli effektivare

De politiska målen har formulerats och beslutats i en demokratisk process. Vi har tilldelats de medel som anses tillräckliga för att utföra uppdraget. Vår uppgift är att verkställa med de förutsättningar som står till buds. Stadsdelsförvaltningen har inte levt upp till detta åtagande, därför läggs ytterligare förslag till besparingar inom äldreomsorgen. För verksamheten inom enheten för personer med funktionshinder finns sedan tidigare beslutade åtgärder till besparing som måste genomföras.

Inom förskola, grundskola, fritidshem, parklekar, huvuddelen av socialtjänstens verksamhet, kultur och miljö, gator och parker har verksamheterna genomförts med ett gott resultat och med ekonomi i balans i stort sett.

Klagomålen på den verksamhet vi bedriver har minskat jämfört med föregående år. Skillnaden mellan utlovad och upplevd kvalitet har möjligen minskat. Tydlighet är ett måste såväl inom organisationen som i relation till medborgarna. Problemen löses bäst direkt när de uppstår, många har kommit på det och gör idag vad som bara blir svårare imorgon. Det återstår trots detta mycket arbete innan vi har en budget i balans samtidigt som vi klarar av att uppfylla alla våra åtaganden.

Övriga nämnder

Brand- och räddningsnämnden

Brandförsvaret har nu fått i uppdrag att leda arbetet med framtagande och implementering av *stadens övergripande handlingsprogram för trygghet och säkerhet*. Handlingsprogrammet berör stadens alla verksamheter och kommer att ha ett framtidsfokus där helhetssyn, samhällsnytta och effektivitet är ledorden. Arbetet bedrivs i projektform och avslutas om fyra år med en milstolpe den 1 november i år då handlingsprogrammet ska presenteras för stadsledningskontoret för senare beslut i kommunfullmäktige.

Stockholms Brandförsvär ingår liksom övriga stadens förvaltningar i den *medarbetarenkät* som USK gjort på stadens uppdrag. I enkätsvaren råder stor överensstämmelse mellan vad brandförsvarets medarbetare tycker jämfört med "hela staden", men i vissa svar är brandförsvaret mer positiva och i andra mer negativa

jämfört med "hela staden". Vi ligger bra till när det gäller bl.a. ledarskap och chefer, trivsel och arbetsklimat samt hälsa och sämre vad gäller organisation och arbete, medarbetar-/lönesamtal samt delaktighet och medinflytande. Beträffande vissa resultat finns enkla förklaringar t.ex. att brandförsvaret ligger lågt betr. lönesamtal eftersom ca 75 % av våra medarbetare har kollektiva och inte individuella löner. Vi analyserar nu enkätresultatet och kommer att engagera såväl medarbetare som chefer när det gäller att föreslå förbättringsåtgärder.

Kommunfullmäktige tog i juni i år beslut om ändrad tillämpning av räddningstjänstplanen. Förändringen genomfördes för att öka möjligheten till anpassning av räddningsskårens slagkraft efter den aktuella riskbilden i staden med omgivning. Effekten har ännu inte blivit så stor som förväntat men åtgärder vidtas för att syftet med beslutet ska uppnås.

Jag vill också kommentera en del tendenser i vår verksamhet. Det gäller dels totala antalet larm och dels "onödiga" automatiska brandlarm där det finns en tydlig sjunkande tendens. För brandförsvarets del ska vi nu analysera siffrorna och titta närmare på orsakerna för att dra slutsatser inför framtiden. En annan tydlig tendens är att inrapporterade framkomsttider vid insatser stadigt förbättras och att målet nu uppfylls till 93 % både innanför och utanför tullarna.

Gatu- och fastighetsnämnden

Prognosen för det ekonomiska utfallet är ett överskott på 88 mnkr, varav kapitalkostnaderna svarar för 80 mnkr. Prognosen bygger bland annat på att en dom gällande en större avgäldsreglering kommer att vinna laga kraft. För fastighetsförvaltningen prognostiseras ett nollresultat. Besparingar, dvs. senareläggning av underhåll, har gjorts för att uppnå detta. Investeringsutgifterna bedöms nu sammanlagt komma att uppgå till 2,3 mdkr.

Ett av stadens viktigaste mål under mandatperioden är att påbörja 20 000 lägenheter. För gatu- och fastighetsnämnden är markanvisning av den kommunalt ägda marken det instrument nämnden förfogar över för att möjliggöra ökat bostadsbyggande.

Antalet markanvisade lägenheter har ökat kraftigt sedan 2003. Då markanvisades drygt 5 400 lägenheter. Under första halvåret 2004 har nämnden beslutat om ytterligare markanvisningar omfattande 9 776 lägenheter, dvs. sammanlagt ca 15 200 lägenheter under ett och ett halvt år. Detta är en anmärkningsvärd hög nivå och vi är på god väg att infria vårt bidrag till att målet kan uppnås.

Glädjande nog har antalet påbörjade lägenheter också ökat. Under första halvåret påbörjades närmare 1 800 lägenheter, vilket är mer än dubbelt så många som motsvarande period 2003.

Arbetet har koncentrerats till att ta fram markanvisningar i en så hög grad som möjligt. Framöver kommer inriktningen vara att arbeta med att genomföra de projekt som har beslutats, även om markanvisningar naturligtvis även fortsättningsvis kommer att tas fram men i en lugnare takt.

Under sommaren lämnades en slutredovisning till stadsledningskontoret av de marksaneringsprojekt som vi genomfört under en rad år med statliga bidrag. Dessa saneringar är såväl miljömässigt som ekonomiskt de största saneringsprojekt som utförts i Sverige. Ny teknik har utvecklats som har väckt stort intresse inom branschen.

I våras vann förslaget "Strömmar" tävlingen om den framtida Slussen. Det vinnande tävlingsbidraget har modifierats och utgör nu ett komplett förslag med trafiklösningar anpassade för dagens och morgondagens behov. Förslaget har nu presenterats under mottot "Nya Slussen – en plats att vara på". För förslaget kommer nu en planprocess med tillhörande programsamråd att inledas. Då ska en omfattande dialog med stockholmarna och andra berörda genomföras.

Parkeringssituationen i staden är fortfarande otillfredsställande. Antalet rätt parkerade fordon uppgick i vårens mätning till endast 56 %. Vi har nu rekryterat parkeringsvakter i tillräcklig omfattning för att bedriva verksamheten på ett bra sätt. En förbättrad övervakning kommer att medföra en bättre parkeringsmoral i staden även om det kommer att ta viss tid att förändra bilisternas beteende.

Ett viktigt led i trafiksäkerhetsarbetet är införandet av 30-zoner i bostadsområden. Detta skulle ha genomförts vid höstens skolstart men har blivit senarelagt. Förslaget är för närvarande på remiss hos stadsdelsnämnderna och vi återkommer till nämnden för beslut senare i höst.

Under våren har beslut fattats om fortsatt utbyggnad av Klarastrandsleden. Som en första etapp ska den nuvarande leden byggas ut till tre körfält. Vi ska också planera för en slutlig utbyggnad i två plan med sammanlagt fyra körfält.

Vår roll i försöket med miljöavgifter är dels att ta fram system för att kunna mäta trafikförhållandena, dels att genomföra förbättringar i gatunätet för att säkra framkomligheten för den utökade busstrafiken. För närvarande pågår en juridisk prövning av Vägverkets upphandling av miljöavgiftssystemet.

Affärsområde Sjukhem överfördes till stora delar till FB Servicehus AB den 1 juni. Före sommaren fattades beslut om försäljning och överföring av ett mindre antal kulturhistoriskt värdefull bebyggelse till Stadsholmen AB. Arbetet kommer att fortsätta med att identifiera fler mindre och medelstora byggnader för försäljning och överförande till Stadsholmen AB. Utredningen om en överföring av barnstugor till SISAB pågår. Arbetet har här liksom i ovan nämnda överföringar varit tidsödande och tagit stora resurser i anspråk.

Arbetet med införandet av stadens nya ekonomisystem den 1 januari 2005 pågår nu för fullt. För vår del innebär övergången bland annat att ca 20 försystem måste ses över och anpassas. Vi kan konstatera att projektet tar mycket resurser i anspråk.

Kommunstyrelsen tillsatte i början av året enligt uppdrag i budget 2003 en särskild utredning av gatu- och fastighetskontoret. Nämnden har i augusti behandlat kommunstyrelsens remiss av utredningsrapporten "Organisations -översyn gatu- och fastighetskontoret". Slutsatserna av utredningen ska inarbetas i budget 2005.

Sammantaget står vi inför en mycket händelserik höst, där det kommer att ställas stora krav på vår organisation och på vår personal, att utöver ordinarie arbete kunna ta fram uppgifter och genomföra förberedelser inför kommande förändringar.

Idrottsnämnden

Alla ekonomiska fakta pekar på att 2005 och kanske 2006 blir ekonomiskt tuffa år. Därför är det av särskild vikt att ekonomin är i ordning under 2004. Det vore förödande att behöva gå in nästa års verksamhetsår med ett ekonomiskt underskott. För närvarande balanserar vi på ett nollresultat. Prognosen pekar på smärre underskott på idrottsdriften – i första hand beroende på lägre evenemangsinträder på Stadion – och gemensamt som balanseras med överskott på planeringsavdelningen, föreningsavdelningen och förvaltningsledningen. Det behövs dock inte så stora förändringar i intäktsutvecklingen eller i kostnadsutvecklingen förrän vi hamnar i en situation som kommer att kräva resoluta åtgärder för att undvika underskott. Det innebär att förvaltningen nog kommer att följa utvecklingen under hösten och genomföra de förändringar som kan komma att bli nödvändiga.

Driftverksamheten, som består av idrottsdrift ute, idrottsdrift inne, simskolan och idrottshallar/ambulerande tillsyn, är den i särklass största och mest svårprognostiserade verksamheten. Verksamheten är i stor utsträckning efterfrågestyrd och intäktsfinansierad. Det är också den verksamhet där behovet av ständigt förändringsarbete är som störst. Nu under hösten har en mindre organisationsförändring på idrottsdrift ute genomförts.

Det är glädjande att notera att förvaltningen i allt väsentligt klarar att uppfylla de generella åtagandena. Kvalitetsarbetet har blivit en integrerad del av verksamheten med bl.a. väl inarbetade rutiner för klagomålshantering och synpunkter från kunder, brukare och föreningsliv. Det som också är glädjande är att antalet besök på simhallarna fortsätter att utvecklas positivt. Det är inte orealistiskt att tro att vi under året kommer att kunna räkna in tre miljoner besökare. Jämfört med 2003 har antalet besök ökat med 7,6 %. Framförallt är det friskvårdsverksamheten som ökar. Totalt har antalet besök på simhallarna ökat med 50 % på några få år. Det är ingen slump utan resultatet av en medveten strategi för att utveckla de tidigare badinrättningarna till moderna friskvårdsanläggningar, som attraherar en bred kundkrets.

En aktiv personalpolitik är avgörande för att uppfylla målen för idrottsnämndens verksamhet. Tyngdpunkten i arbetsmiljöarbetet ligger i det lokala samarbetet. Förvaltningen arbetar mycket aktivt med rehabiliteringsutredningar och rehabiliteringsinsatser och har ett nära samarbete med försäkringskassan. Förvaltningen driver ett strukturerat friskvårdsarbete bl.a. genom arbetet med hälsodiplomering. Hälsodiplomering innebär ett organiserat hälso- och friskvårdsarbete för förvaltningens egna anställda.

Den mindre ökning av bemanningen som genomfördes 2003 på idrottsdriften var angelägen och välkommen. Trots detta och ett aktivt och brett arbetsmiljöarbete finns det på sikt anledning att vara orolig för förvaltningens möjligheter att klara skötsel och drift av idrottsanläggningar utomhus. Det är ett slitsamt arbete med skiftgång, tunga lyft, kyla och ensamarbete. Personalen blir också allt äldre vad

det medför i nedsatt arbetsförmåga. Detta gör att många som tidigare klarat skiftarbete får problem med sömnsvårigheter, magbesvär och stress. Detta är något som företagshälsovården – S:t Erikshälsan -uppmärksammat i en skrivelse till förvaltningen. S:t Erikshälsan har därför föreslagit att förvaltningen ser över möjligheterna till glesare skiftgång för de som har störst problem eller helst att dessa helt slipper skiftgång. Det finns dock inga ekonomiska möjligheter att inom befintlig budgetram åstadkomma detta.

Investeringsverksamheten är inne i ett intensivt skede. I samband med skolstarten invigdes Sköndalshallen med nära 500 inbjudna – skolbarn, lärare, politiker, anställda i övrigt på stadsdelsförvaltningen och idrottsförvaltningen. Projektet har kunnat genomföras till följd av ett nära och förtroendegivande samarbete mellan alla berörda. Projektkalkylen har kunnat hållas med marginal.

För Sjöstadshallen har spaden satts i jorden.

För närvarande pågår ett antal större och omfattande ombyggnadsprojekt – Zinkensdam, Stadion, Sättra IP och Eriksdalshallen. Ett antal konstgräsplaner har nyligen färdigställts eller är under byggnation.

Det som skapar bekymmer är de olika regelverk förvaltningen tvingas följa för de olika typerna av investeringar. Det finns olika regelverk för s k planeringsprojekt, reinvesteringsprojekt, handikapptillgänglighet och exploateringsprojekt. Det vore angeläget att tillskapa enklare och tydligare spelregler för den allt mer intensiva investeringsverksamheten.

Integrationsnämnden

Nämndens intäkter och kostnader för 2004 baserades på ett mottagande av 1 600 flyktingar. I ett ärende till nämnden i februari skrevs prognosen ner till 900 flyktingar. I tertialrapport 1 prognosticerade nämnden ett mottagande om 750 flyktingar på grund av ett lågt mottagande under början av året. Under sommaren har dock inströmningen av flyktingar ökat och prognosen är nu åter 900 mottagna flyktingar under 2004. Detta, samt vidtagna besparingsåtgärder, gör att förvaltningens prognos innebär nettounderskott minskar från 21,7 mnkr till 14,3 mnkr. Kostnaderna beräknas ge ett överskott om 29,6 mnkr och intäkterna ett underskott om 43,9.

För de anställda som blev övertaliga under våren på grund av det låga flyktingmottagandet har flera fått nya arbeten i eller utanför staden. Det har skett genom de anställdas egna initiativ samt genom insatser från förvaltningens och stadens personalpolitiska avdelning. Några ej övertaliga har också slutat och därmed är förvaltningen nere i endast fem övertaliga av de ursprungliga 19.

Av de deltagare som avslutat sin introduktion under de första fyra månaderna klarade 18,4 procent helt eller delvis sin egen försörjning, vilket visserligen är en ökning jämfört med andra tertialen 2003, men en minskning jämfört med första tertialen 2004. Till en del kan det förklaras med Migrationsverkets ändrade praxis för somalier. Flera somalier som gick i rekryteringsprogrammet tvingades sluta där och återgå till Migrationsverket. Dessa skulle med all säkerhet haft arbete idag.

Verksamheten präglas alltmer av de facto att förvaltningen avvecklas vid årsskiftet. Efter att det politiska beslutet om den framtida organisationen för flyktningmottagandet fattades av kommunfullmäktige i juni har arbetet blivit mer konkret inriktat på decentralisering och att lösa situationen för personalen på ett tillfredställande sätt. På uppdrag av stadsdirektören leder undertecknad en genomförandegrupp. Inom ramen för det arbetet hanteras en rad frågor som att ta fram underlag för resursfördelning till stadsdelsnämnderna, boendefrågor, utbildning och kunskapsöverföring, IT-frågor och ansvaret för rekryteringsprogrammen.

Personal från invandarmottagningen detacheras redan under hösten till några stadsdelar för att övergången ska ske så smidigt som möjligt. Det innebär att dessa stadsdelar successivt tar över det praktiska arbetet med introduktionen redan innan de formellt tar över ansvaret vid årsskiftet. Flertal anställda i förvaltningen är involverade i genomförandearbetet dels genom sin detachering i stadsdelarna där de får en nyckelroll, dels i de olika arbetsgrupper som arbetar på uppdrag av genomförandegruppen. Hittills flyter hela förberedelsearbetet på enligt planerna tack vare insatser från mycket duktiga och lojala medarbetare på förvaltningen.

Arbetet med att starta nya rekryteringsprogram har fungerat bra, trots arbetsgivarernas för närvarande stora försiktighet att anställa. Vi samarbetar idag med fyra privata företag inom städbranschen. Vård- och omsorgsprogrammet som finns sedan tidigare har i gengäld dragits ned eftersom personalbehovet inom äldreomsorgen minskat dramatiskt. Samtliga rekryteringsprogram innehåller yrkessvenska, yrkesutbildning och praktik i ett mycket nära samarbete med arbetsplatserna.

Förvaltningen har inom ramen för deltagareservice särskilt arbetat med individer som är långtidssjukskrivna eller av andra skäl inte kan delta i något program. Avsikten är utveckla arbetsmetoderna så att de på sikt ska kunna delta i normal introduktionsaktivitet.

Samarbetet med utbildningsförvaltningens sfi-verksamhet fungerar väl. Däremot har det varit svårt att finna bra samverkansformer med arbetsförmedlingens Projekt Nyanlända, vilket förvaltningen påtalat för arbetsförmedlingen. Treparsamtal genomförs, men det är mycket få deltagare som får möjlighet att delta i arbetsförmedlingens aktiviteter.

Sju föreningar har fått del av det särskilda projektstödet som inrättades för 2004 för sociala, humanitära och nätverksbyggande insatser för flyktingar. Förvaltningen har upphandlat ett företag som ska utvärdera det särskilda projektstödet under hösten.

Utöver det särskilda projektstödet har 46 projekt erhållit stöd av totalt 108 ansökningar under våren. Verksamhetsstöd har delats ut till 56 föreningar av 127 som har sökt.

Arbetet med att utveckla en minoritetshemsida i samarbete med representanterna för minoriteterna fortlöper som planerat liksom arbetet tillsammans med kulturförvaltningen med att etablera det Romska Kulturcentret RKC.

Rekryteringsprocessen för de nya romska utbildningsprojektet "Romer i utbildning" är avslutad. 35 elever började sin utbildning på Sundbybergs folkhögskola den 19 augusti.

Konsumentnämnden

Det ekonomiska utfallet för perioden präglas av att förvaltningen fortfarande är under uppbyggnad och att verksamhetskostnaderna därför ännu inte når upp till budget. Från och med mitten av augusti var samtliga fast anställda och två projektanställda på plats och mer kostnadskrävande verksamhet har påbörjats. Enligt förvaltningens planering kommer budgeterade medel att användas till bl a ungdomsprojektet, deltagande i mässor riktad till småbarnsföräldrar, köp av tjänster från kommunikationsbyrån Annannas, produktion av informationsmaterial om konsumentvägledningen i Stockholms stad och informationsmaterial om konsumentnämnden/förvaltningen, brukarundersökning riktad till samtliga stadsdelar. Tertiärrapporten skrivs i endast en version, del 1, eftersom den inte är särskilt omfattande.

Kulturnämnden

Kulturförvaltningen

Det ekonomiska resultatet och prognos på årsutfall

Genom en rad kraftfulla åtgärder på alla nivåer inom förvaltningen beräknas budgeten, trots det stora sparbetinget inför 2004, kunna hållas och jag räknar med ett nollresultat vid årets slut. Det har givetvis krävts stora insatser från samtliga verksamheter för att möjliggöra detta, samtidigt som vår absoluta ambition är att kvaliteten på kulturförvaltningens utbud skall vara oförändrat hög. Jag kan också konstatera att de mål och åtaganden som sattes upp för 2004 bedöms uppfyllas i mycket hög grad. Oron inför 2005 är dock påtaglig och jag ser stora svårigheter med att klara den höga ambitionsnivån nästa år med utebliven kompensation för de löne-, pris- och kända hyresökningar vi redan nu kan se.

Viktiga händelser under perioden

Även under årets andra tertiäl har verksamhetsprioriteringarna varit tydligt inriktade på barn och unga, vilket bl a manifesterats genom stipendiet *En snabb slant* till ungdomars eget skapande, som möjliggjort en lång rad olika projekt, planerade och genomförda av ungdomar, flertalet i tonåren,

-*Lava-verksamheten* har under ombyggnaden i Kulturhuset sökt och funnit nya former och miljöer för sitt arbete. Bl a har Lava turnerat med sin verksamhet i ett antal stadsdelar och en stor utställning, *Sneakers*, för och med unga, har genomförts i Galleri 3 med mycket gott publikresultat,

-*Festivalen Ung08* genomfördes i augusti, detta år i Kungsträdgården med anledning av den pågående ombyggnaden av Sergels Torg. Festivalen drog ca 75 000 besökare som tog aktiv del i de aktiviteter som erbjöds och vi räknar med att dubbelt så många besökte festivalområdet,

-rapportboken *Unga Stockholm* publicerades i juni och under perioden har hälften av de planerade seminarierna kring ungas fritid genomförts, Projektet slutförs under hösten.

-Kulturskolan genomförde under våren fler offentliga program än någonsin tidigare och publiken, både vuxna och ungdomar, var mycket stor.

Utvecklingstendenser som bedöms påverka verksamheten för det närmaste året

Vi har glädjande kunnat konstatera att antalet lån och besök vid stadens bibliotek slagit nya rekord under perioden. Detta visar att publikens behov av tillgänglighet långtifrån är tillfredsställt och att den ökning av öppethållandet vid alla våra publika verksamheter, som vi gärna skulle vilja, se men av kostnadsskäl inte kan genomföra, är önskad av stockholmarna. Istället har vi i år tvingats minska öppethållandet, bl a i Kulturhuset, vilket genast resulterar i att besökskurvan, som under de senaste åren pekats rakt uppåt, nu gått ner. Vi kan också se effekterna av att Moderna Museet kunnat erbjuda gratis inträde under hela denna period. Antalet besökare har varit mycket stort och sannolikheten att det dragit besökare från våra verksamheter är stor. Det är dock svårt att förutse vilka konsekvenser detta kan ge framöver för avgiftsbelagda verksamheter i Kulturhuset och Liljevalchs. Att kunna erbjuda så attraktiva utställningar och program att avgiften inte ska upplevas som ett hinder, kräver också att det finns ekonomiska förutsättningar för att genomföra dessa i regel kostnadskrävande projekt. Vi har tidigare redovisat det intensiva utvecklingsarbete som pågår inom förvaltningen och som till en del finansieras genom medel dels från kompetensfonden, dels från Europeiska socialfondens mål3-program. Detta arbete fortsätter året ut. Våra verksamheter är ju av naturliga skäl mycket personalintensiva eftersom de bygger på ett direkt möte mellan publiken/stockholmarna och våra medarbetare, vare sig det är kulturskolans lärare, bibliotekspersonal, utställningsvärdar, programproducenter etc. I det fall inte heller nästa års budget kommer att medge kompensation för pris- och löneökningar innebär detta att ytterligare personalminskningar måste göras. Det är ett arbete som kräver framförhållning och som därför måste påbörjas snarast. Eftersom varje sådan personalminskning är direkt knuten till en verksamhet så blir effekterna också mycket påtagliga.

Kulturnämnden

Stadsarkivet

Arkivverksamhetens två sidor

Arkivväsendet består dels av det kulturella uppdraget vård, tillgängliggörande och tillhandahållande av kulturarvet, dels av tillsyn och rådgivning avseende myndigheters hantering av allmänna handlingar.

Lokaler och arbetsmiljön

I början av denna sommar flyttade Stadsarkivet tillbaka till sina ny- och ombyggda lokaler på Kungsklippan. Genom detta kunde de lokaler som disponerats av enheten

SHD Resurs avvecklas. Förvaltningen finns nu lokaliserad på tre ställen, Kungsklippan 6, Magasin 3 i Frihamnen och Hantverkargatan 3 L. Genom om- och tillbyggnaden av Kungsklippan arbetar Stadsarkivet nu i en modern och effektiv kontorsmiljö anpassad efter ett utåtriktat och öppet arbetssätt.

Ambitionen är nu att gå vidare med arbetet att anpassa ålderdomliga lokaler till en modern verksamhet. Under de synliga delarna av Stadsarkivets byggnad, i Kungs-

klippans inre, finns ytterligare sju våningsplan vilka tillsammans omfattar 11 000 kvm golvyta. Här förvaras ca 4 hyllmil handlingar från medeltid och framåt. Arkivlokalerna byggdes och inreddes på 1940-talet och har sedan dess genomgått ett antal mindre ombyggnader och modifieringar men håller i princip samma standardsom när de ursprungligen utfördes. Stadsarkivets arkivlokaler är för en stor del av medarbetarna den dagliga arbetsmiljö. Denna arbetsmiljö må ha varit acceptabel på 1940-talet men är totalt ovärdig det tidiga 2000-talets arbetsliv. Arbetet med att få till stånd en upprustning av arkivmagasinen har inletts.

Arkiv och IT

En modern arkivverksamhet är IT-intensiv. Den viktiga informationen om vår tid skapas och ska bevaras i digital form. Informationsteknologi är också Stadsarkivets enskilt viktigaste medel för att öppna arkiven och dess innehåll.

Inom Stadsarkivets egen registreringsverksamhet genomförs nu ett plattformbyte. Stadsarkivet lämnar UNIX-miljön och anpassar verksamheten efter stadens tekniska plattform. Implementeringsfasen inleds under sista tertialet och det nya systemet beräknas vara i drift vid årsskiftet.

Digitaliseringen av kyrkans folkbokföringsmaterial är ett annat viktigt steg för att göra ett efterfrågat arkivmaterial mer tillgängligt. Under perioden blev det material som till dags dato är färdigställt tillgängligt i Stadsarkivets läsesalar. Det handlar om oerhört stora datamängder. För närvarande ligger ca 5,5 miljoner sidor ute. Digitaliseringsprojektet kommer att avslutas under år 2007, då databasen beräknas omfatta ca 25 miljoner sidor. Verksamheten är statligt finansierad. De legala förutsättningarna för att publicera folkbokföringsmaterialet på Internet utreds för närvarande av en statlig utredning.

Kyrkogårdsnämnden

Våren och sommaren har haft inslag av såväl positiva som negativa händelser i verksamheten. Negativt har varit att förvaltningen vid tre tillfällen drabbats av vandalisering på Strandkyrkogården och Västberga begravningsplats, där ett stort antal gravvårdar välts omkull. Detta har lett till diskussioner om förvaltningens ansvar för åtgärder i samband med denna typ av händelser. Nämnden kommer vid septembersammanträdet ta ställning till ett ärende om utökat ansvar för åtgärder i samband med vandalisering.

Under sommaren inträffade stölder på Skogskyrkogården vilket inneburit att förvaltningen blivit tvungen att låsa alla grindar utom huvudentren nattetid. Det förefaller som om detta har haft en avskräckande effekt då några fler stölder hittills inte inträffat.

Förvaltningen har under våren rekryterat en ung landskapsarkitekt som trainee inom ramen för det traineeprogram som anordnas av KSL. Rekryteringen är ett led i det arbete med förberedelser för generationsväxling och återväxt med nya unga medarbetare som förvaltningen bedriver.

Stadens ledning har under våren och sommaren rekryterat en ny förvaltningschef då Anders Norsell lämnat sitt uppdrag efter fjorton framgångsrika år som direktör

för kyrkogårdsförvaltningen. Den nya förvaltningschefen tillträdde den 1 september.

Våren och sommaren präglas av det intensiva skötselarbetet ute på begravningsplatserna. Säsongen har även i år fungerat mycket väl, vilket dokumenterats i samband med de regelbundna kontroller av såväl egenregiverksamhet som skötselentreprenader som genomförs.

Det delvis EU-finansierade restaureringsprojektet SCENE 1 inom ramen för Kultur 2000 är avslutat. I tertialrapport 1 redovisades inriktningen på detta projekt som dels syftade till att utveckla och dokumentera nya tekniker för upprustning av kulturhistoriskt värdefulla gravmonument, dels utarbetande av en internationell guide över bemärkta begravningsplatser i Europa. Guiden är nu klar och finns i en engelsk och en svensk version. Under hösten skall den spridas till universitet, högskolor, media och andra.

Miljöförvaltningen

Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna

En miljöförvaltning och mer service inom miljö- och hälsoskyddsområdet till stockholmarna

Ansträngningar vidtas för att utveckla Miljöförvaltningen till EN miljöförvaltning. Vårt kvalitetsarbete har fortsatt att fördjupas under perioden. Förvaltningen arbetar också med att internt utveckla ett förbättrat internt arbetssätt för att omsätta ILS-systemet. Den personalsociala enkät som gått ut till alla medarbetare är nu översiktligt redovisad. Arbetet med att analysera resultatet pågår. Den kommer att initiera ett internt arbete för utveckling av hela Miljöförvaltningen. Syftet är att ge stockholmarna god service inom miljö- och hälsoskyddsområdet. En kompetensrik organisation vill bli ännu effektivare för att på bästa sätt kunna möta framtiden. Nu arbetar vi för att få fram finansieringsbeslutet från Kompetensfonden.

Bygga bostäder och utveckla Stockholm

Remissarbetet kring stadens satsning på 20 000 nya bostäder är en central fråga för förvaltningen

Vi arbetar intensivt för att klara anstormningen av ärenden som är kopplade till stadens projekt för 20 000 tusen nya bostäder (20K). Resurserna är begränsade och utan stora konsekvenser för annan verksamhet klarar vi inte den volymökning i antalet remisser som nu står för dörren. I enlighet med SLK:s kommentarer till första tertialrapporten har förvaltningen gjort omprioriteringar. Den slutliga omfattningen på dessa omprioriteringar är inte färdig. Självklart får det effekt på omfattningen av den miljö- och hälsoskyddstillsyn som vi kan bedriva under innevarande år. Framåt i tiden ligger presentation av det ekologiska byggprogrammet. Dessutom har arbetet igångsatts med att ta fram förslag till förvaltningens bidrag i den nyligen presenterade Vision Stockholm 2030. Tillsynsarbetet för de olika infrastrukturprojekten t.ex. Citybanan/Mälartunneln kommer gradvis att öka under innevarande år.

Göra Stockholm till en ekologisk hållbar storstad
Tillsynsarbetet på väg att bli ännu mer fokuserat
Allianser för framgångsrikt arbete

Tillsynsarbetet inom våra olika verksamhetsområden redovisas varje år i en tillsynsplan. I all den omfattning som centrala myndigheter ger oss möjlighet, söker vi nu i en bred process ett nytt arbetssätt. Meningen är att vi ska kunna presentera ett förslag som innebär ännu bättre fokusering på de tillsynsområden som är angelägnast för miljön och hälsoskyddet inom Stockholms stad. Projektet stöds med medel från Kompetensfonden. Det faktiska tillsynsarbetet kommer enligt uppföljning av tillsynsplanen att i huvudsak kunna uppnås. Den riktade tillsynen har fått mindre utrymme av resursskäl. Förvaltningen arbetar på olika sätt för att utveckla allianser för ökad framgång inom våra olika verksamhetsfält. Det gäller inom länet och i Mälardalen men också i internationella sammanhang. Miljöförvaltningen ansvarar eller deltar i flera projekt som finansieras av Kompetensfonden. Det är utvecklande för samarbetet inom staden. Ett exempel kan nämnas: Miljöanpassad upphandling. Dessutom fortsätter arbetet med att utveckla genomförandet av Miljöprogrammet och arbetet med dess uppföljning tillsammans med andra förvaltningar och bolag. Ambitionen är att kunna förelägga MHN och KS en uppföljningsrapport innan året är slut.

Bryta segregationen och fördjupa demokratin
Dags för "temasammanträde" och fortsatt utveckling av vår hemsida

Nämnden har gett förvaltningen i uppdrag att planera för ett s.k. temasammanträde. Syftet är att skapa forum för dialog kring ett aktuellt ämne. Det förslag som förvaltningen har fört fram gäller luftmiljön med särskilt fokus på dess effekter för hälsan. Framåt i tiden ligger att inom ramen för vårt samordningsansvar ytterligare utveckla kommunikationen med stockholmarna för att uppnå hållbar utveckling i enlighet med intentionerna i Agenda 21. Då använder vi utveckling av vår hemsida och deltagande i olika offentliga aktiviteter såsom Mobilitetsveckan.

Ta ansvar för ekonomin
Satsningen på vår interna arbetsmiljö och budgetutvecklingen kräver att vi söker vi möjligheter till utvecklingsmedel för MHN/MF

Vi har satsat på att tillfälligt hyra kompletterande kontorslokaler av arbetsmiljöskäl. Konsekvenserna av dessa förhyrningar är att vi måste spara medel inom utlagd ram. Budgetutvecklingen och förvaltningens åtaganden (se närmare kommentarer i det ekonomiska avsnittet) medför att vi måste spara ytterligare medel utöver det som hittills skett för att klara lokalförhyrningen. Två ekonomiska frågor påverkar särskilt möjligheterna att uppnå fullständig balans i budget. Det ena är effekter av förskjuten behandling av taxa för nämndens tillsynsverksamhet, det andra är ett åtagande om personalövertagande via ett centralt beslut. Den sistnämnda frågan är föremål för diskussion med central förvaltning. En översiktlig analys av våra intäkter visar på en imponerande volymökning av debiterade timavgifter.

Framåt i tiden ligger ett pågående arbete med förslag till en ny taxa för Miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete. Frågan blir extra angelägen för att dels hantera slut-

satser från projektet målstyrd tillsyn, dels det faktum att självfinansieringsgraden inom några tillsynsområden är förvånansvärt låg.

Renhållningsnämnden

Det ekonomiska resultatet och prognos på årsutfall

För året prognostiseras ett nettoöverskott om 21 mnkr. I förhållande till justerat VP har redovisats 10 mnkr i ökade intäkter och 11 mnkr i lägre kostnader.

De ökade intäkterna förklaras dels av att fastighetsägare och vissa verksamheter, främst restauranger, ställer om till arbetsmiljömässigt bättre och billigare alternativ i lägre takt än beräknat. Vidare har det till följd av en fördjupade analyser med nya uppföljningsrutiner uppdagats att intäkter som matats in manuellt avseende storbehållare inte fanns med i beräkningen över vilka intäkter taxan skulle ge år 2004.

Verksamhetens kostnader reduceras till följd av bland annat minskade konsultkostnader, minskade kostnader för slagg, aska och elektronik. Transport- och behandlingskostnaderna för avfallet som samlas in via återvinningscentralerna minskar till följd av en aktivare styrning och nya avtal. Vidare väntas transport- och behandlingskostnaderna för det farliga avfallet bli lägre än budgeterat. Ett budgeterat namnbyte genomförs ej under året och kapitalkostnaderna blir lägre än budgeterat till följd av senarelagda investeringar. Bevakningskostnader vid återvinningscentralerna har tillkommit och kostnaderna har ökat något för behandlingen av hushållsavfallet i Högdalen till följd av större mängder.

Investeringsutgifterna blir 7,7 mnkr lägre än budget till följd av bland annat svårigheter att finna lämplig mark för etablering av återvinningscentraler och miljöstationer. Planerade inköp av containrar till återvinningscentralerna genomförs inte, då det bedömts mer rationellt att lägga inkludera containrarna i upphandlingen av driften av återvinningscentralerna. Budgetavvikelsen inom investeringsverksamheten kommenteras närmre under rubriken "Investeringsbudget".

Viktiga händelser under perioden/året

Av arbetsmiljöskäl kommer med största sannolikhet port- och grindhämtningen av tidningar att upphöra under året. För tidningar råder producentansvar. Det finns dock en betydande risk för att stora mängder tidningar hamnar i hushållsavfallet med ökade kostnader för avfallskollektivet samt nya arbetsmiljöproblem som följd. Förvaltningen håller löpande kontakter med såväl ansvarigt producentbolag som dess entreprenör och Arbetsmiljöverket. Innan det finns definitiva besked om att port- och grindhämtningen kommer att upphöra lägger förvaltningen inte in några ökade kostnader i prognosen för året.

I en ny förordning om producentansvar för förpackningar har regeringen lagt informationsansvaret för producenternas insamlingssystem på kommunerna från år 2005. Det gör att nämnden under återstående månader innevarande år måste förbereda ett breddat informationsansvar.

Kommande månader kommer i hög utsträckning att präglas av arbetet med en ny taxa för år 2005 som tar sikte på att stimulera ökad sortering, bland annat genom en eventuell övergång till ett förändrat insamlingssystem på villasidan. Vidare pågår arbetet med en ny renhållningsordning med tillhörande avfallsplan samt arbetet med samordningen av producentansvarsfraktionerna.

Resultatet av nämndens ansökningar om medel från miljömiljarden kommer påverka koncentrationen av arbetet inom delar av förvaltningen under senare delen av året.

Strategiskt viktiga upphandlingar som ska påbörjas under året gäller verksamhets-system och insamlingsentreprenader.

Viktiga utvecklingstendenser som påverkar nämndens kärnverksamhet

Under årets första månader har mängderna hushållsavfall som energiutvinns i Högdalen ökat.

Arbetsmiljöfrågorna kommer att stå i fokus både avseende den ordinarie hämtningen, grovavfallshämtningen och den fastighetsnära hämtningen av producentansvarsfraktioner.

Lokala opinioner och konkurrensen om mark i Stockholm påverkar nämndens förutsättningar att etablera nya permanenta återvinningscentraler. Förvaltningen söker aktivt lämpliga lokaliseringar för permanenta återvinningscentraler. Parallellt med detta kommer förvaltningen att pröva alternativa vägar och pröva att ta emot alla eller ett begränsat antal fraktioner på temporära återvinningscentraler där marken i ett kortare perspektiv inte behöver utnyttjas för annan verksamhet.

Saluhallsstyrelsen

Helårsprognosen för det ekonomiska resultatet 2004 är liksom tidigare noll. Större delen av årets underhållsinsatser som krävts för att anpassa lokaler för nya hyresgäster efter utflyttningar och konkurser har slutförts. På grund av betydligt kärvare budget än tidigare medges inga ytterligare större underhållsinsatser. De få vakanta lokaler som fortfarande är outhyrda och som kräver omfattande ombyggnadsarbeten för att kunna hyras ut kan med bibehållet resultat inte åtgärdas i år.

Av investeringsbudgetens 40 mnkr beräknas 36 mnkr upparbetas under 2004.

Under andra tertialen 2004 har förvaltningen framgångsrikt fortsatt arbetet med att hyra ut tomställda lokaler. Uthyrningsarbetet har gått bra trots den svåra hyresmarknaden. Efter sommaren är efterfrågan på förvaltningens lokaler större än tidigare. Lågkonjunkturen verkar släppa sitt hårda grepp.

I Slakthusområdet invigdes tidigare under året en nybyggd charkuterifabrik på ca 3 000 kvm. Fabriken är byggd enligt hög europastandard och har väckt positiv uppmärksamhet inom branschen. Ett annat större projekt som pågår är byggandet av en modern styckningsanläggning åt Fruängen Kött och Fläsk AB i den gamla s.k. förbindelsehallen från 1912. Ett projekt som innebär att förvaltningen bygger en fullt modern livsmedelsfabrik med högsta europastandard i gammal stadsmuseal miljö. Förvaltningen har kontakter med flera andra företag som också vill etablera sig på Slakthusområdet. Vissa förtätningsmöjligheter finns fortfarande och SL-tomtens 30 000 kvm kan inom några år mycket väl komma att behövas för livsmedelsindustrin. Dock finns orosmolnet att staden planerar bostäder som nära grannar till området. Detta gör att områdets framtida utveckling och nödvändiga livskraft kan hämmas.

Utvecklingen på Årsta partihallar går framåt om än sakta. Under sommaren drabbades området återigen av allvarlig nedskräpning. Ett nytt samarbete mellan

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltning och saluhallsförvaltningen påbörjades där saluhallsförvaltningen mot ersättning övertog städansvaret för viss gatumark. Resultatet har hittills varit gott. Tyvärr är investeringsviljan låg hos flera av tomt-rättsinnehavarna inom Årsta Partihallar vilket ger området ett fortsatt skräpigt intryck med flera dåligt underhållna fastigheter. Arla har nyligen etablerat sig på Årsta partihallar men ICA har planer på en rationalisering av distributionen i Mellansverige vilket innebär att man lämnar sin stora central på Årsta under 2006. Även saluhallarna och torgen har känt av lågkonjunkturen. Tack vare årets sämre sommarväder har dock sommaren försäljningsmässigt varit bättre än förra sommaren.

En utredning gällande organisationen inom gatu- och fastighetskontoret har presenterats. Utredningens huvudförslag innebär att gatu- och fastighetskontorets fastighetsförvaltning skall sammanföras med saluhallsförvaltningen. Om utredningens förslag genomförs kommer förutsättningarna för saluhallsförvaltningens framtida verksamhet helt att förändras.

Socialtjänstnämnden

Nämnden har fem år i rad redovisat en budget i balans och prognosen för verksamhetsåret 2004 pekar på att nämndens åtaganden för den egna påverkbara verksamheten återigen kommer att uppfyllas inom de budgetramar som givits. Förutsättningen för att prognosen ska hålla är att stadsdelarnas efterfrågan inte minskar och att vårdkostnaderna vid Enheten för hemlösa inte ökar. Vid sidan av prognosen redovisas ett underskott om 2,5 mnkr för ökade kostnader för utomläns-placerade funktionshindrade. Dessa kostnader kan nämnden inte påverka och har därför i samband med tertialrapport 1/2004 hemställt om tilläggsanslag för att finansiera denna kostnadsökning.

Socialtjänstnämnden arbetar utifrån kommunfullmäktiges mål för verksamheten: uppmärksamma barnens och kvinnornas situation, förebygga och motverka hemlöshet samt verka för ett minskat drogmissbruk. Nedan redovisas ett antal beslut som fattats och åtgärder som vidtagits i detta arbete.

För att subventionera priset till stadsdelarna och möjliggöra fler placeringar tilldelades HVB barn och ungdom särskilda medel i budget 2004. Med hjälp av dessa medel redovisas sammantaget en budget i balans men beläggningen är fortfarande låg inom flera institutioner. Förvaltningens redovisning av effekterna av ett förändrat avgiftssystem inom HVB barn och ungdoms akutverksamhet första halvåret 2004 visar att anslagsfinansieringen inte har medfört fler akuta placeringar men innebär att verksamheten kan upprätthållas och ha ständig beredskap för att ta emot barn/föräldrar i akut behov av placering och skydd.

I april invigdes ett stöd- och rådgivningscenter för flickor/unga kvinnor med utländsk härkomst som utsätts för eller riskerar att utsättas för så kallat hedersrelaterat våld, hot och förtryck från nära anhörig. Mottagningen finansieras med bidrag från länsstyrelsen och ingår i Kruton.

För andra året i rad firades Familjehemmens dag på Gröna Lund den 22 augusti. Arrangemanget som anordnats av Familjehemskonsulterna i samarbete med läns-

kommunerna besöktes av 2 700 personer. I samband med dagen uppmärksammades behovet av fler familjehem.

Under våren genomförde Precens en mediainsats till tonårsföräldrar med syfte att minska tillgängligheten av alkohol och öka föräldrakontrollen. Precens har även presenterat resultatet av årets drogvaneundersökning som visar ett minskat användande av droger bland ungdomar.

Den öppna förskolan Spira har ersatt adoptivförskolan Jordgloben. Verksamheten kommer att vidareutvecklas för att skapa ett resurscentrum för adopterade barn och deras familjer.

Vidare har nämnden har för egen del godkänt ett förslag till reviderade riktlinjer för familjevården för barn och ungdom, ändrade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd till feriearbetande ungdomar samt ett förslag om så kallat navigatorcentra för ungdomar. Ärendena har överlämnats till kommunstyrelsen. Nämnden har även behandlat en redovisning av antal barn under 18 år i Stockholms stad med bistånd i form av stödboende i lägenhet samt godkänt en redovisning angående översyn av Krutons skyddade boende. På stadsdelarnas begäran har medel ansöpts ur kompetensfonden för att utbilda personal i föräldraskaps-cirklar och ledarskap i klassrummet. Syftet är att stärka föräldrar och lärare som har problem med utagerande och trotsiga barn.

Närmare 800 barn och ungdomar har under året varit på LSS-kollo varav drygt hälften avser placeringar från stadsdelarna. Nämnden har i samband med tertialrapport 1/2004 hemställt om 1,4 mnkr för att finansiera prestationsökningar inom verksamheten. Inför 2005 har nämnden upphandlat korttidsvistelse enligt LSS i form av läservistelse "LSS-kollo".

Efterfrågan på tjänster från Enheten för Ledsagarservice har ökat under året. En ökad volym samt nämndens beslut om att höja priset med 10 kr/timme har medfört att enheten efter flera år med underskott nu har en budget i balans.

Socialtjänstnämnden har för egen del godkänt det Handikappolitiska programmet och överlämnat ärendet till kommunfullmäktige för beslut. Vidare har nämnden godkänt ett förslag till riktlinjer om stadsdelsnämndernas ärendeansvar för funktionshindrade samt godkänt en redovisning av förvaltningarnas arbete med handikapplaner 2003. Ärendena har överlämnats till kommunstyrelsen.

Antalet placeringar av hemlösa på nyinrättade stödboenden och sjukhem, kostnader för svårt sjuka hemlösa samt mor-barn-placeringar har ökat. Detta har resulterat i ökade vårdkostnader för Enheten för hemlösa. Prognosen pekar på ett budgetöverskridande om 6,7 mnkr. För att minska vårdkostnaderna arbetar enheten med att utveckla mer kostnadseffektiva boenden. Jämfört med bedömningarna i tertialrapport 1/2004 har underskottet minskat.

Under 2003 omstrukturerades delar av verksamheten inom HVB vuxna. Åtgärderna har medfört en ökad beläggning och en budget i balans. Även nämndens beslut att subventionera avgifterna för stadsdelarna vid institutionerna Kru-

kis/Örnsberg samt äldreboendet för hemlösa Gamlebo har resulterat i att institutionerna har full beläggning och därmed en budget i balans.

Tak över huvudet-garantin har med något undantag uppfyllts under året. För att vidareutveckla garantin har förvaltningen startat ett projekt med fältförlagd bi-ståndsbedömning.

Nämnden har behandlat en rapport om missbrukssituationen i Stockholms stad våren 2004 samt en rapport om antalet hemlösa i Stockholm i april 2004. Nämnden har även godkänt slutrapporten angående stadens arbete för att minska bidragsberoendet, ett förslag till projekt för utveckling av ett socialpsykiatriskt kunskapscentrum samt beslutat om förlängning av avtal med Stadsmissionen om drift av verksamhet med personliga ombud för hemlösa. Vidare har förvaltningen fått ett fortsatt uppdrag att tillsammans med landstinget hitta former för samfinansiering av vård och boendeplatser för hemlösa med allvarliga fysiska sjukdomar.

Frivilligorganisationerna utgör ett viktigt komplement till stadens arbete. Sedan hösten 2003 genomför förvaltningen ett utbildningsprogram för organisationer och föreningar som får ekonomiskt bidrag från nämndens organisations- och föreningsutskott. I programmet ingår enkel ekonomiadministration, arbetsgivarkunskap, grundläggande föreningskunskap och allmän kommunalkunskap.

Årets utdelning av stipendier till socialarbetare ägde rum den 3 juni. Femton stipendier om totalt

200 tkr delades ut till socialarbetare vid olika enheter i staden.

Nämnden har nominerat Planeringshemmen AB till stadens kvalitetsutmärkelse i klassen övrig vård och omsorg. De ansvarar genom entreprenadavtal med socialtjänstförvaltningen för driften av Planeringshemmet Hammarbybacken.

Förvaltningen arbetar aktivt för att minska sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron har minskat med 1,5 % jämfört med tertial 1/2004 % och uppgår till 8,2 % tertial 2/2004. Det rehabiliteringsprojekt som startade 2003 i samverkan med försäkringskassan och företagshälsovården har av alla parter uppfattats som positivt och framgångsrikt.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadsnämnden arbetar med att följa upp stadens mål att skapa förutsättningar för 20 000 nya lägenheter, 20k-projektet. Nämnden har hittills under 2004 fattat beslut om startpromemior för drygt 13 500 lägenheter. Detaljplaner för 2 619 lägenheter har antagits. Med tidigare beslut innebär det att staden för närvarande har bostadsprojekt med sammanlagt cirka 23 000 lägenheter som bedöms som möjliga att påbörja senast 2006. Det kan konstateras att det första steget för att uppnå planeringsmålet 20 000 lägenheter därmed är taget. Vad som nu gäller är att kontinuerligt följa upp och säkerställa alla de ingående projektens tidplaner. Stadsbyggnadsnämnden har som nämnts i tidigare rapport effektiviserat planprocessen. Vidare ser stadsbyggnadsnämnden över stadens interna remisshantering.

Kontoret kan konstatera att 20k-projektet har haft önskad effekt. Samtidigt kan konstateras att projektet nu påverkar inte bara planverksamheten utan även bygglov och stadsmätning.

Bygglovsverksamheten har märkt av en kraftig ökning av antalet ärenden. Fram till nu har ökningen varit 15% jämfört med motsvarande tid förra året. Det ökade ärendeinflödet har hanterats inom ramen för befintlig personalstyrka. 20k-projektet kommer ytterligare öka antalet ärenden varför något förhållandevis snart måste göras åt personalsituationen även för bygglovsverksamheten.

I samband med verksamhetsplanen för året beslöt nämnden att se över samt dra ned på kostnaden för remisser. Neddragningen av antalet remisser till stadsmuseet har dock mötts av kraftiga reaktioner från museet. Ett samarbete mellan kontoret och museet har därför inletts för att komma fram till en samsyn kring hur stadsmuseets kompetens på bästa sätt kommer in i handläggningen av stadsbyggnadskontorets ärenden. I avvaktan på detta har kontoret givits direktiv att öka antalet remisser till museet igen, något som kommer att innebära ökade kostnader. Hur stora dessa kommer att bli går just nu inte att prognosticera.

I samband med att regeringen upphävde detaljplanen för kvarteret Stuten gavs Boverket i uppdrag att se över de regler som gäller avseende buller. Stadsbyggnadskontoret har liksom Länsstyrelsen i Stockholms län följt detta arbete. Boverket har för avsikt att rapportera sitt uppdrag under hösten. Kontoret har förhoppningar om att detta kan innebära ökade möjligheter för staden att genomföra påbörjade projekt. Om rapporten däremot kommer att innehålla skärpningar finns en stor risk att detta får omedelbar påverkan på flera bostadsplaner.

Förutom 20k-projektet arbetar kontoret vidare med flera stora projekt; exempelvis Slussen och Mälartunneln. Dessa är projekt som genom sin storlek och komplexitet kräver mycket arbete utöver det "normala" planarbetet. Intresset från medborgarna är mycket stort, behovet av informationsmaterial och presskontakter likaså. Detta ställer naturligtvis stora krav på kontorets resurser.

Kontoret arbetar vidare med översiktsplanen och "Vision Stockholm 2030" Under innevarande mandatperiod bör kommunfullmäktige (i enlighet med bestämmelserna i plan- och bygglagen) ta ställning till om nu gällande översiktsplan är aktuell. Viktigt är också att vidareutveckla "Vision Stockholm 2030" genom att arbeta vidare med viktiga planeringsunderlag och framförallt att driva en bra dialog med aktörer och medborgare kring stadens framtidsfrågor, som en del av det kontinuerliga översiktsplanarbetet och en förberedelse för kommande översiktsplan.

Inom bostadsanpassningen sker för närvarande en översyn av rutinerna i syfte att ytterligare öka effektiviteten. Verksamheten kännetecknas idag av en hög service-nivå och ett gott bemötande. Antalet ärenden fortsätter dock att öka liksom kostnaderna varför det finns behov av att se över rutinerna för handläggning. Det finns också på sikt behov att förbättra systemen för uppföljning; inte minst av hur ärendeprofilen eventuellt ändras över tiden.

Stadsbyggnadsnämnden

Utrednings- och statistikkontoret

Utrednings- och statistikkontorets resultat under andra tertialet 2004 uppgår till 0,5 mnkr. Kontoret har en orderstock som uppgår till 4,9 mnkr exkl. avtalet med stadsledningskontoret. Sammantaget är kontorets ekonomiska läge gott. Ett överskott prognostiseras även för 2004. Prognosen är att kontorets resultat uppgår till 0,5 mnkr för 2004. Skälen till det är främst ökad orderingång, men även minskat antal anställda.

Kontoret har under perioden erhållit ett tvåårigt ramavtal med Stockholms Näringslivskontor AB angående statistikproduktion samt utredningstjänster med inriktning mot näringslivsutveckling. Det innebär inga garantier för att kontoret får uppdrag. Kontoret utför dock omfattande statistikproduktion under 2004 åt näringslivskontoret samt dess dotterbolag Stockholm Visitors Board, så bedömningen är att dessa kommer att vara viktiga kunder även åren framöver.

Beträffande basavtalet med stadsledningskontoret föreligger en muntlig uppgörelse mellan förvaltningschefen och biträdande stadsdirektör. Avtalet ska nu tecknas och föras till stadsbyggnadsnämnden respektive kommunstyrelsen för godkännande.

Avtal har vidare slutits med stadsledningskontorets miljöavgiftskansli om genomförande av resvaneundersökning i Stockholms län 2004 samt option för kansliet att beställa en likadan undersökning 2005. Uppdragets omfattning har medfört att kontoret under andra tertialet har genomfört en upphandling av underentreprenör. Avtal har slutits med Research International, Ronneby (SIFO). Planeringen inför höstens resvaneundersökning involverar flera medarbetare inom USK.

Under våren har kontoret på uppdrag av stadsledningskontoret och kompetensfonden vidare genomfört medarbetarundersökning i samtliga förvaltningar i staden, omfattande 20 000 respondenter. Ett annat stort arbete har varit drogvanundersökning för Stockholms stad och flera länskommuner med sammanlagt 18 000 respondenter.

Vidare har USK lanserat ytterligare en ny tjänst. Stadsdelsnämnderna har erbjudits att teckna abonnemang för förvaltningsspecifika statistikpaket. Sju stadsdelsnämnder har beställt paket. Ett statistikpaket för djupare analys kring respektive stadsdelsnämnds socialbidragskostnader har också framtagits och kommer under hösten att erbjudas stadsdelsnämnderna. Kontoret utvecklar för närvarande även en webbapplikation för socialbidrag som ska underlätta stadsdelsnämndernas analyser och jämförelser.

Arbete pågår med att förbereda införande av stadens nya ekonomisystem. Betydande insatser har gjorts under hela perioden för att planera för detta, samt för det nya tid- och projektredovisningssystem som ska bli en integrerad del. Arbete pågår även för att skapa ett prenumerations-/kundregister som kan integreras i ekonomisystemet. Sammantaget ska det nya ekonomisystemet medföra effektivare arbetssätt, minskad sårbarhet för kontoret och bättre uppföljning på alla nivåer i organisationen. Systemet ska införas den 1 oktober 2004.

I föregående tertialrapport hemställde nämnden hos kommunstyrelsen/kommunfullmäktige om besked om hur dessa ser på överföring av USK:s resultat mellan åren. Kommunstyrelsens svar på hemställan var otydligt, varför det fortfarande är oklart om kommunstyrelsen avser att dra in ev. överskott inom kontoret som överstiger 5% av omsättningen. I detta ärende föreslås därför nämnden upprepa sin begäran. Uteblivna eller otydliga besked försvårar effektiv ekonomistyrning inom kontoret.

Stadsmuseiförvaltningen

Tuffa förutsättningar

Arbetet med 2004 års verksamhetsplan var tufft. Budgetramarna innebar för femte året i rad att ingen löne- eller priskompensation gavs. Därtill fick nämnden ett riktat sparbeting om ca 2 mnkr. Ej heller beviljades tilläggsanslag för de särskilda projekt som nämnden hade begärt i treårsbudgeten. Som tur är har nämnden dock fått gehör för finansiering av genomförandet av pågående lokalprojekt, vilket annars skulle ha inneburit ännu större personalneddragningar än de ca 14 % av totala antalet anställningar som nu drogs in för att få budgeten i balans. I dagsläget är det 4 av de 18 övertaliga som vi ännu ej har hittat en långsiktig lösning för. I det bekymmersamma ekonomiska läget prioriterades den utåtriktade verksamheten vilket så här långt visar sig vara en bra prioritering, med ökade besökssiffror och ökad försäljning i Stadsmuseets nya butik som följd. Tyvärr har entréintäkterna inte ökat vilket förklaras med att nämnden som ett steg på väg mot fri entré beslutat att ta bort entréavgiften för barn och ungdomar upp till 18 år. Samtidigt blev bottenvåningen på Stadsmuseet fritt för alla, vilket inkluderar tillgång till faktarum, café, butik och några mindre utställningar, samt även den barnverksamhet som kunde invigas i januari 2004.

Stockholms medeltidsmuseum har ett kraftigt intäktsbortfall jämfört med budget, vilket framför allt förklaras med att de stora skarorna av barn inte betalar någon entréavgift samtidigt som antalet vuxenbesökare har minskat något.

Nu hoppas jag verkligen att våra båda museer får fri entré för alla fr o m 2005 så att vi kan klara konkurrensen gentemot de många statliga museer i Stockholm vilka får fri entré nästa år. I särskilt ärende har nämnden tidigare redovisat kostnaderna för detta. Nationalmuseum är ett av de 15-tal museerna som får fri entré nästa år, vilket de gläds åt särskilt som deras besökare har svikit 2004. Många vandrar förbi museet och går till Skeppsholmen där 3 stora museer redan i år har bjudit på fri entré. Det kommer att bli svårt för de museer som inte får fri entré när utbudet är så stort som i Stockholm.

På kort sikt bedömer jag det som möjligt att minska insatserna för det som vi valt att kalla "det inre arbetet", men på lång sikt är det förödande om inte mer resurser kan läggas på att förvärva och vårda samlingarna. Det är ändå samlingarna som är det specifika för museiverksamheten och utan samlingar av föremål, konst och bilder och arkivalier kan vi inte utföra uppdraget att berätta om Stockholms historia och samtid.

Den åderlåtning som vi tvingats till kan i bästa fall hjälpa oss att hitta nya kreativa vägar och metoder och samarbetspartner för att klara vårt uppdrag. Vi har hittills i

år fått en hel del ekonomiskt stöd för angelägna utvecklingsprojekt dels med hjälp av kompetensfonden, dels genom viss sponsring och dels genom bidrag från kulturrådet, länsstyrelsen, vitterhetsakademin, Svenska Bostäder och Svenska Institutet m fl.

I längden behövs dock mer resurser om vi ska kunna bli "det urbana centralt för historien, samtiden och framtidsdiskussionen om Stockholm", dvs. vara den självklara arenan för diskussion, debatt och information om Stockholm igår, idag och i framtiden, precis som revisionskontoret underströk i sin rapport 2002.

Inriktningsmål

Stadsmuseinämndens verksamhet berörs av alla 5 inriktningsmål som slagits fast av kommunfullmäktige. Det känns särskilt roligt att kunna konstatera att vi av kommunstyrelsen har fått uppdraget att inventera och klassificera ytterstaden och därmed bli aktivt kunna medverka i planeringen av de 20000 nya lägenheterna. Projektet har kommit igång den 1 september och de 2 mnkr som vi beviljats för i år lär gå åt.

Vi medverkar även i arbetet med stadsdelsförnyelsen och har börjat aktiviteter med en del stadsdelsförvaltningar i ytterstaden som vill ha med oss och vår kunskap. Text har arbetet startat med att planera för en ny museifilial i Tensta och med en "kick off" för alla chefer i Vantör, vilket snart efterföljs av Hässelby-Vällingby. Bl.a. ska den nya utställningen om Vällingby 50 år ses av många personalgrupper därifrån.

Hotet vi skrev om i verksamhetsplanen för 2004 om att stadsbyggnadsnämnden ska spara in på bygglovsremisser för byggnader med kulturhistoriska ärenden – inte för att behovet av våra svar har minskat utan p.g.a. ren besparing har tyvärr besannats. Idag får vi 10 bygglovsremisser i månaden mot 50 som varit genomsnittet sen 70-talet. Vid möten med stadsbyggnadskontoret och ansvariga borgarråd har vi dock varit eniga om att det är Stockholms stadsmuseinämnd som har stadens uppdrag att definiera stadens kulturhistoriska värden och under hösten kommer ett nytt avtalsförslag tas fram som bygger på att stadsbyggnadskontoret även framöver ska köpa våra tjänster så att vi både kan bedriva den viktiga rådgivningen mot byggherrar m. fl., svara på remisser men även medverka på annat mer informellt sätt i stadens bygglovshantering. Stockholm har alltid haft en hög ambitionsnivå när det gäller förhållningssättet till kulturmiljön och staden har fått uppskattning och beröm och hållits fram som ett föredöme av andra myndigheter och institutioner. Det är bra att vi är överens i Stockholm om att staden ska ses som detta föredöme. Vi ska värna de kulturhistoriska värdena samtidigt som staden ska tillåtas att växa och utvecklas. Det minus på intäktssidan som kulturmiljöavdelningen idag har för bygglovshanteringen bör kunna rättas upp innan bokslutet med tanke på det föreslagna avtalet.

Lokalprojekt

Jag är glad över de satsningar som kommunfullmäktige gjort under de senaste åren och som gjort det möjligt för oss att under hösten 2003 inviga ny entré och en hiss från Ryssgården. Äntligen har vår fina 1600-talsbyggnad blivit tillgängligt för alla, samtidigt som vi fått en finare och större butik och en entre som både är arbetsmiljö- och besöksvänlig. Och besökarna strömmar in! Utvecklingen av maga-

sinet har fortsatt och bl a har vi nu fullt godkända arkivlokaler, en ny klimatanläggning och fina konservatorsateljéer. Evakuering av Sjömanshemmet till lokaler i Göta Ark i januari gick mycket bra tack vare all personals gemensamt goda insatser. Nu renoveras kontorslokalerna samtidigt som hela huset rustas upp och tillförs hiss. I januari 2005 räknar vi med att kulturmiljöavdelningen flyttar tillbaka. Vi planerar för att även Kommittén för Stockholmsforskningen kan flytta in i Sjömanshemmet – vi har hittat ett allt tätare samarbete mellan kommitténs verksamhet och den övriga förvaltningen och hälsar gärna våra arbetskamrater välkomna till våra gemensamma lokaler kring Slussen. Det förutsätter dock att vi får med oss hyresmedlen från stadsledningskontoret som idag betalar hyran på Serafimergränd.

Det sjuder av aktivitet

Det pågår mängder med aktiviteter och projekt på de olika avdelningarna, vilket till en del beskrivs längre fram i denna tertialrapport. Idag t ex var det vernissage på stadsmuseet på en stor fotoutställning "Portraits of a City", som sen med svenska Institutets hjälp ska vandra vidare på turné i andra länder med start 2005 i Oslo.

Vi har enormt mycket att ge vår publik och våra uppdragsgivare – ja, till alla som älskar och bryr sig om Stockholm och dess utveckling och som vill veta mer. Genom alla våra kunniga medarbetare har vi en självklar plats i Stockholms stad.

Utbildningsförvaltningen

Det ekonomiska resultatet och prognos på årsutfall.

Nettoutfallet uppgår till -46,0 mnkr. Efter kompensation för beräknade prestationsförändringar om totalt 39,8 mnkr och föreslagna budgetjusteringar om netto 1,1 mnkr uppgår nettoutfallet till ett nettounderskott motsvarande 5,1 mnkr. Efter ingående resultatöverföring från 2003, 11,1 mnkr, och beräknad resultatöverföring till 2005, -2,1 mnkr, beräknas det justerade nettoutfallet uppgå till ett överskott om 3,9 mnkr.

Utbildningsnämndens prognos för 2004 pekar alltså fortfarande mot ett resultat i överensstämmelse med budget, men nettoresultatet innehåller ett stort antal avvikelser mot budget, såväl över- som underskott. Nedan vill jag särskilt peka på några riskområden, som påverkar årets resultat.

Ett antal enheter, som inte är resultatenheter, bedriver gymnasie-, vuxen- och sfi-utbildning i egen regi. Flertalet av dem prognostiserar stora underskott, sammanlagt 22,4 mnkr, en fördubbling jämfört med tertialrapport 1. Se vidare i avsnitt 7.8.

Särskolan fortsätter att visa underskott, men överskridandet har jämfört med tidigare prognos begränsats genom ett antal åtgärder som satts in under våren. Åtgärderna fortsätter under året. För 2004 beräknas nu nettounderskottet till 17,8 mnkr.

Ett fortsatt kärvt ekonomiskt läge kan befaras för 2005.

Viktiga händelser inom nämndens verksamhetsområde

Inspektörernas årsrapporter

Inspektörernas årsrapporter 2003/2004 över förskola och skola i Stockholms stad presenteras i september för utbildningsnämnden (rapporten över vuxenutbildningen presenterades i augusti). Mycket glädjande är att andelen elever som fullföljt gymnasieutbildning har ökat och att elever med särskilda behov ofta får ett gott stöd. Sammanfattande kan sägas att kvaliteten naturligt nog varierar mellan skolorna, och även inom skolorna. Se vidare i respektive inspektörsrapport.

Intagning till gymnasieskolan läsåret 2004/2005

Efter intagningsenhetens slutliga intagning till gymnasieskolan kvarstod per den 1 juli drygt 500 behöriga sökande folkbokförda i Stockholm som inte tagits in på något val, en fördubbling jämfört med 2003. Det fanns dessutom nästan 200 obehöriga stockholmselever som inte tagits in. Samtidigt fanns lediga platser på gymnasieskolan, både inom fristående och kommunens egen gymnasieskola. En relativt stor grupp kunde erbjudas plats på det program de sökt men inte på den skola man önskade. Utifrån en bedömning av ytterligare platsbehov på de utbildningar som var fullbelagda och av möjligheterna att utöka organisationen, inrättade förvaltningen drygt 100 nya intagningsplatser på yrkesförberedande program.

Den 18 augusti lämnade intagningsenheten över reservintagningen till skolorna. Fram till den 15 september fyller skolorna tomma platser med elever på reservlistor. I skrivande stund (den 14 september) finns det enstaka lediga platser på skolorna och antalet elever utan plats minskar kontinuerligt. Ca 40 behöriga och ca 50 obehöriga elever saknar ännu plats. Kommunen har dock en skyldighet att erbjuda de elever som önskar det en plats på gymnasieskolan och arbetet kommer att fortsätta.

Stockholms stad erhöll i augusti tillstånd från regeringen att bedriva utbildning inom det individuella programmet på entreprenad vid fem fristående gymnasieskolor och andra utbildningsanordnare. De utbildningar det gäller finns inte i det kommunala utbudet av individuella program. Utifrån detta erbjöds 66 obehöriga elever plats hos någon av de fem utbildningsanordnarna. Responsen har varit dålig. Sannolikt har en del av eleverna redan erhållit plats vid en gymnasieskola eller funnit någon annan sysselsättning.

Ventilationsskolorna

Arbetsmiljöverket har förelagt staden ett vite om 10 mnkr om ventilationsåtgärder inte vidtagits senast den 15 september 2004 vid sex gymnasieskolor. Nämnden och kommunstyrelsens ekonomiutskott har tagit genomförandebeslut för underhålls-, tillgänglighets- och ventilationsåtgärder vid samtliga gymnasieskolor, med undantag av Lindeparken som numera bedriver särskoleverksamhet och Katarina Västra som avvecklats.

Anstånd med färdigställandet av den påbörjade om- och tillbyggnaden av Spånga gymnasium har begärts till hösten 2006, vilket arbetsmiljöverket avvisat. Beslutet har överklagats till regeringen och svar förväntas under hösten. Vad gäller Bromma gymnasium, Blackebergs gymnasium och Fogelströmska har ekonomiutskottet den 25 augusti fattat beslut om godkännande av ventilationsåtgärder m.m. Nämnden har genom förvaltningen och i samråd med

SLK:s juridiska avdelning begärt anstånd med genomförandet. Svar från arbetsmiljöverket förväntas under hösten.

Omorganisationen

Den organisation av förvaltningens centrala administration som sätts per den 1 september 2004 korresponderar mot de huvudsakliga uppgifterna från fullmäktige till utbildningsnämnden. Motivet bakom omorganisationen är att skapa bästa möjliga förutsättningar för våra verksamheter att ge elever och studerande en riktigt bra utbildning.

Utvecklingstendenser

Utveckling av de yrkesförberedande gymnasieprogrammen

Förvaltningen har fått i uppdrag att utveckla yrkesprogrammen, bl.a. genom nya former för samarbete med branscherna. I arbetet med information om valet till gymnasieskolan satsar också förvaltningen i höst på att intressera niondeklassare för yrkesprogrammen. På Gymnasiemässan skall yrkesprogrammen uppmärksammas speciellt med seminarier och montrar.

Nämnden har beslutat att till regeringen påpeka problemet med den höga kravnivå som för närvarande gäller för de som avser att utbilda sig till yrkeslärare. En förändring bör ske där yrkeskompetens tillsammans med pedagogisk utbildning skall ge lärarbehörighet.

Gymnasieutbildning i de sydvästra förorterna

Skärholmens gymnasium har under flera år befunnit sig i en ogynnsam situation med allt färre förstahandssökande, låg fyllnadsgrad och en ökande andel elever med bristande förkunskaper. Det svaga elevintresset för skolan medförde att utbildningsnämnden inför läsåret 2004/2005 stoppade intagningen till flera program vid skolan. I ett tjänsteutlåtande till utbildningsnämnden i september föreslås nu en nystart för den gymnasiala utbildningen i de sydvästra förorterna, med förändrad organisation och nya former. Verksamheten föreslås starta successivt fr.o.m. läsåret 2005/2006.

Kompetensfonden

Ett omfattande arbete pågår inom ramen för Kompetensfonden. Påbörjade, beviljade och planerade projekt finns inom samtliga skolformer. Utbildningsförvaltningen driver en del projekt och utgör i andra projekt en samarbetspartner.

Överförmyndarförvaltningen

Överförmyndarnämnden är inne i en mycket spännande period. Efter omorganisation och satsningar på modern teknisk utrustning står nämnden inför införandet av ett nytt verksamhetssystem som kommer att underlätta arbetet och ge nämnden bättre förutsättningar att uppfylla stadens krav på uppföljning av verksamheten genom bl.a. säkrare prognoser, nyckeltal och statistik.

Genom medel från Kompetensfonden har nämnden påbörjat en verksamhetsutveckling och processmodellering som förhoppningsvis kommer att leda till förbättrade rutiner och därmed öka effektiviteten och bli en viktig hjälp i arbetet och i det nya datasystemet. Avsikten är också att samtliga medarbetare skall få en

kompetenshöjning och aktivt delta i utvecklingsarbetet. Utbildning i det nya datasystemet har påbörjats och kommer att bli en viktig satsning under hösten när också det nya systemet kommer att tas i bruk. Förvaltningen för just nu diskussioner med IT-stadshuset angående tekniken för det nya datasystemet samt driftskostnader. Det finns inget som tyder på att årets budget kommer att påverkas.

Under året och alltför mycket har nämnden drabbats av långtidssjukskrivningar. Det innebär stora påfrestningar på en liten förvaltning med mycket specialiserade arbetsuppgifter. Utbildning av vikarier tar tid från de övriga medarbetarna som redan har en alltför hård arbetsbelastning. Nämnden erhöll ytterligare en miljon kronor i budget för år 2004. Dessa medel har i första hand använts till personalförstärkning. Dessvärre kommer den inte, p.g.a. ovanstående, att ge full effekt under innevarande år.

Arbetsbelastningen är fortsatt hög och förvaltningen ser inga tecken på en minskning av antalet ärenden. Det är också många yttre faktorer som påverkar nämndens arbete och ekonomi. En statlig utredning håller på att se över lagstiftningen som styr nämndens verksamhet. Delar av utredningen kan leda till att en ny lag kommer att träda i kraft 1 april 2005 – God man för ensamkommande flyktingbarn m.fl. Andra delar kommer att dröja till 2007/2008. Utredaren har dock flaggat för att angelägna förändringar kan ryckas loss. Till den kategorin finns det anledning tro att en förändring av reglerna för när betalningsansvaret för arvoden till ställföreträdare åvilar staden räknas, då effekterna av det nya pensionssystemet slagit hårt mot de som har det sämst ställt. Nämnden följer utvecklingen kontinuerligt.

KF/KS (SLK)

Så är det då återigen höst och efter en, i varje fall för min egen del, ovanligt lugn och vilsam sommar har verksamheten återgått till det mera normalhektiska tempoet.

Arbetet med budget för 2005 har redan pågått en tid. Det kommer att krävas mycket hårt arbete, funderande och uppfinningsrikedom för att åstadkomma en budget i balans. Parallellt med en svag utveckling av skatteunderlaget ökar samtidigt nettokostnaderna för stadens verksamheter. Jag är alltså övertygad om att höstens budgetarbete blir tufft.

Det är också mycket oroande att innevarande budgetår förefaller resultera i ett underskott som självfallet ger ytterligare "lök på laxen" åt hanteringen av budget 2005!

På något längre sikt förefaller det ekonomiska läget bli bättre på grund av en uppåtgående konjunktur. Men genom de system som reglerar nivåerna på skatteunderlaget så uppstår en eftersläpningseffekt på cirka två år.

Översynen av gatu- och fastighetskontoret är nu både genomförd och remissbehandlad. Några av de föreslagna förändringarna råder stor enighet omkring medan andra förslag har fått ett mer skiftande mottagande. En sak är dock redan säker; översynen kommer att leda till ett antal strukturella förändringar av GFK med avsikt att ytterligare öka effektiviteten. Dessutom ges förutsättningar för en ökad

tydlighet i de konkreta effekterna av olika åtgärder och beslut. Den planerade översynen av socialtjänstförvaltningen har nu också påbörjats.

Just före sommaren kunde vi avläsa resultaten av en omfattande medarbetarenkät som genomförts inom bl.a. stadsledningskontoret (SLK). Resultaten var glädjande nog mycket positiva. Det känns naturligtvis bra att få ett kvitto på att vi är på rätt väg och att personalen t.ex. anser sig ha meningsfulla arbetsuppgifter och att arbetet känns viktigt och betydelsefullt. Det hela blir ju ännu bättre då vi just nu kan konstatera att sjukfrånvaron minskat både inom SLK men även för staden som helhet.

Utredningarna rörande nya resursfördelningssystem för stadsdelsnämndernas verksamhetsområden är nu på väg fram till de beslutande församlingarna med ambitionen att de ska kunna gälla fr.o.m. år 2005.

Min ambition att samla de strategiska avdelningarna inom SLK i Stadshuset har nu blivit verklighet. Den närhet och därmed möjlighet till snabb kommunikation mellan de aktuella avdelningarna som nu råder kommer med stor säkerhet att vara till gagn för verksamhetens utveckling.

Sommaren har också betytt nya rekord vad beträffar besökare i Stadshuset. I skrivande stund finns preliminära uppgifter som talar om en ökning med omkring 25 % i förhållande till föregående år.

Mycket, mycket annat både spännande och betydelsefullt har hänt sedan förra tertialrapporten och det mesta av detta återfinns i resten av denna rapport.

Valnämnden

Den 13 juni genomförde Sverige sitt tredje val av ledamöter till Europaparlamentet. Röstningen genomfördes i de 458 valdistrikt staden är uppdelad i och med full bemanning om sex valförrättare i varje valdistrikt.

Valet genomfördes på i princip samma sätt som de ordinarie septembervalen, alltså med en ekonomisk struktur som följer den naturliga arbetsindelingen – post-rösthantering, särskild röstmottagning (s k institutionsröstning), onsdagsräkning, preliminär sammanräkning i vallokaler samt inlämning av röster och valmaterial i stadshuset på valnatten.

Till skillnad från vad som gällde år 2003 vid folkomröstningen om EMU, genomfördes denna gång en fullständig kursomgång, d v s att samtliga ordföranden och vice ordföranden i valdistrikten på förekommen anledning deltog i en obligatorisk valkurs veckorna före valet. För övriga valförrättare arrangerades utbildning i form av öppet hus.

Nämndens verksamhet har under perioden maj-augusti helt avsett slutfasen i planeringen och genomförandet av valet samt avveckling av arbetsorganisationen och utbetalning av arvoden. Uppföljning och utvärdering av valets olika verksamheter har påbörjats och kommer att slutföras under hösten.

Arvoden till valförrättare och övrig personal utbetalades under juni-juli, då också huvuddelen av övriga valrelaterade kostnader reglerades.

Det ekonomiska utfallet av verksamheten följer i huvudsak plan. De förväntade över- och underskotten kommer, som det ser ut i dagsläget, att ta ut varandra och det ekonomiska utfallet för den budgeterade verksamheten för hela året pekar mot ett resultat som ligger nära budget. Därtill kommer extra kostnader med anledning av den särskild utredningen om poströstningen, som redovisas nedan.

Uppföljningsarbetet påbörjades direkt efter valet och har när detta skrivs inte helt slutförts.

De preliminära resultaten pekar mot ett gott betyg för genomförandet från såväl väljarnas som valförrättarnas sida.